

ما لا يسع أطفال المسلمين جهله

Ko sukaabe juulbe **mbaawataa** majjude

"مترجم بلغة الفولانية"

ح

جمعية خدمة المحتوى الإسلامي باللغات ، ١٤٤٥ هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

يزن الغانم ،

مالا يسع أطفال المسلمين جهله- فلاقي. / يزن الغانم: -ط١.-

الرياض ، ١٤٤٥ هـ

٨٤ ص ؛ ١٤ × ٢١ سم

ردمك: ٣-٥٠-٨٤١٢-٦٠٣-٩٧٨

١٤٤٥ / ١٠٣٣٩

شركاء التنفيذ:

المحتوى الإسلامي

رواد الترجمة

جمعية الرية

دار الإسلام

يتاح طباعة هذا الإصدار ونشره بأي وسيلة مع

الالتزام بالإشارة إلى المصدر وعدم التغيير في النص.

Telephone: +966114454900

@ ceo@rabwah.sa

P.O.BOX: 29465

RIYADH: 11557

www.islamhouse.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Fudforde.

En pudforiima Innde Alla, denndaangal jettooje ngoodanii Alla; caggal duum:

Dum ko mas'alaaji di sukaabe juulbe mbaawatah majjude(potaani majjude) e diine Alla Barkindo toowdo O, ina waddii e **baabiraabe** (jiknaabe) lonnginde dum sukaabe mabbe gila kobe famarbe.

Dum ko codol beebngol newingol timmungol ka bannge fibnde, e fiqhu, e siira, e neediiji, e tafsiir, e hadiis, e jikkuuji, e jikruuji, hongol moyyana sukaabe e kala duubi e naatbe islaam ko booyaani, ina tottire e cuudi e dufe entooji e dufe janngirde, e reende e firtude, mi rewandirii nde fotde fannuuji, mbaadmi nde e mbaadi naamnal e jaabawol; sabo ko duum buri waawde settude hakkile, kadi burata waawde ñiibnude ko reena, ne'oowo o subo ko yaadi e duubi sukaabe di.

Ko Alla ñaagatoo-mi, nde O nafrata nde O jabande.

Woni asli dum, ko Daalol Alla Toowdo oo:

(Eehey mon goonɗinbe, ndeene ko'e mon ndeenon koreeji mon e yiite, nge kubbam mum woni yimbe e kaaye, ina e dow maggol malaykaaji tekkudi cattudi di ngoopatah ko Alla yamaridi di ngollata ko ko di njamira 6). [Simoore Tahriim 6]. E hadiis Abdullaahi Ibnu Abbaas yo Alla welebe, o wii: Mi woniina caggal Nelaada ñalawma gooto, O maaki: " Eehey ma cukalel, Mbeda anndin ma koŋ- ngudi: reen Alla, Alla reen ma, reen Alla tawaa Mbo sera ma, si a ñaagiima ñaaga Alla, si a wallaniima wallakina Alla, anndu: si leñol ngol renndii e nafde ma ngol nafataa ma si wonah ko Alla hoddiran ma ko, sibe ndenndii e lorde ma be lorataa ma si wonah ko Alla hoddiran ma ko, kudi bambaama dereeji cojji". Tirmiji e Ahmadu kabri mbo.

Ina jeya e himmude anndinde sukaabe:

Ina waddii e aade nde anndinta sukaabe, kobe katajini e diine mabbe, ngam o wona aade timmuɗo, gootadindo gootadingol moyyol e laawol iimaan.

Imaam Ibnu Abii Jeydi Al Qayrawaanii yo Alla yurmo mbo:

" Arii nde be njamirete juulde sibe kebii duubi jeedidi, be piyree nde, sibe kebii duubi sappo lelde mabbe ceernde, hoɓe poti anndude kadi ko farli e jiyaabe ko faati e dewe Alla, ka bannge bolle e golle, ko adii ndebe kellifte, tawa duum hibandiima e nder berde mabbe, dum deeya e pittaali mabbe, terde mabbe ngoowa dum.". Ngardiin Abuu Jeydi Al Qayrawaanii(hello : 5).

Feccere fibnde.

Naamnal 1: Hombo woni Joom maa ?

J- Alla woni Joom am **nehdo** mi woni jom binnde de e neema makko.

Woni daliil duum ko daalol Alla: (denndaangal jettooje ngoodanii Alla joom binnde). [simoore Faatiha:2]

Naamnal 2: Hombo woni diine ma ?

Jaabawol- Diine am ko islaam, duum woni: jebbilanaade Alla ka tawhiid (**wootodinde Alla**), e dowtaraade Mbo doftaade, e hisde e sirku e yimbe mum.

Alla Toowdo O daali: (tigi tigi diine ka Alla ko islaam...). [Simoore Aali Imraana: 19].

Naamnal 3: Hombo woni Annabi maa ?

Jaabawol- Muhamadu yo o his.

Alla Toowdo O daali: (Muhamadu ko nelaado Alla...). [Simoore Fathi:29].

Naamnal 4: janŋa konngol tawhiid, e hoko woni maana maggol ?

Konngol wootadinde woni " laa ilaaha illal laahu" woni maana maggol ko dewateedo alah e goongo mbo wonah Alla.

Alla Toowdo O daali: (anndu tigi tigi alah(ndiga) dewateedo e goongo mbo wonah Alla). [Simoore Muhamadu:19].

Naamnal 5: Hodo Alla woni ?

Jaabawol- Alla hombo ka kammu e dow arsi, dow denndaangal tagaade, Alla daali: (Jurmotoodo O, hombo ka arsi hombo hiilndi e njeyaandi makko 5) [Simoore Daaha: 5]. Alla daali: (ko kanko woni pooldo e dow jiyaabe makko, ko kanŋko woni ŋaaŋdudo kumpatiido 18) [Simoore An aam:18] .

Naamnal 6: Hol ko woni seedaade muhamadu ko Nelaado Alla ?

Jaabawol: woni maana mum ko Alla nelii mbo wonande winndere nde beltinoowo jeertinoowo.

Ina waddii:

1- doftaade mbo ko o yamiri.

2- **Goongŋinde** mbo ko o habri ko.

3- waasde woopde mbo.

4- Alla rewiretaake si wonah ko O sariyini ko, ko ɗuum woni ñeemtinde sunno e accude bidaa.

Alla Toowɗo O daali: (kala doftiido nelaado o doftiima Alla...)[simoore Annisaa'i:80] Ceniido O daali: (O wowlatah belaade3. dum wonaah si wonah wahyu bahyaado 4.) [Simoore Najmi : 3,4]. Tedduɗo Toowɗo O daali: (woodanii on ka nelaado Alla ñeemtanirgal moyyal, wonande oon joortiido Alla e ñalngu cakkatiido, o jaŋtii(siftori) Alla ko heewi 22) [Simoore Ahjaab: 21]

Naamnal 7: Hol ko saabi Alla tagi en ?

Jaabawol: O tagri en ko rewde Mbo, kaŋko tan denndadiijo alanaa Mbo. wonah ngam belaade e fijirde.

Alla Toowɗo O daali: (Mi tagraani yimbe e jinneeji si wonah yobe ndew Am 56). [Simoore Jaariyaati: 56].

Naamnal 8: Hol ko woni rewde Alla ?

Jaabawol : ɗuum ko innde renndinnde kala ko Alla yiɗi O wela ɗum, ummaade e konngi e golleeji birniidi e banngudi (peeñdi).

Banngudi: Hono jaŋtaraade Alla e demngal ummaade e subahinaade e yettude e mawninde, e juulde e hajju.

Birniide: Hono wakkilaade e kulol e njoorto.

Naamnal 9: Hol ko buri mawnude ko waddii e men ?

Jaabawol: buri mawnude ko waddii e men woni: Wootadinde Alla Toowɗo O.

Naamnal hol ko woni nooneji Tawhiid ?

Jaabawol:

1- Tawhiid Rubuubiya: ko oon woni goongŋinde wonde ko Alla woni tagɗo garsaqinoowo jeyɗo jiiloowo, kanko tan O alah denndadiijo.

2- Tawhiid Uluuhiya: oon woni teeldinande Alla dewal, alah dewateedo e goongo mbo wonah Alla Toowɗo O.

3- Tawhiid inde e sifaaji: oon woni goongɗinde inde e sifaaji Alla Toowɗo garde e Quraana e sunna, ko aldah e yerinde wollo nanndinde wollo boldinde.

Daliil nooneji tawhiid tati di: daalol Alla Toowɗo O: (Jom kammuuji e leydi e ko woni e hakku- nde majji, rew Mbo muññoda e rewde Mbo, mbela hada annda tokoraajo wonande Mbo 56). [Simoore Mariyama: 65].

Naamnal 11: Hombo bakkaat buri mawnude ?

Jaabawol: ko sirku buri mawnude, (sirku woni renndinde Alla e godɗum).

Alla Toowɗo O daali: (Pellet Alla yaafataako nde O renndinte e godɗo kono hombo yaaf ko jaasi duum mbo O haajani kala denndindo Alla e godɗo o fepandiima bakkaat njana). [Simoore Nisaa'i: 48] .

Naamnal 12: Janja sirku e nooneji mum ?

Jaabawol: Sirku woni: firilitande noonee e nooneji dewe wonande mbo wonah Alla Toowɗo.

Nooneji sirku:

Sirku njano: hono ñaagaraade mbo wonah Alla Toowɗo O, wollo sujjannde mbo wonah Alla, wollo hirsirde ko wonah Alla tedduɗo O.

Sirku tokooso: Oon woni hono woondirde ko wonah Alla, wollo jogaade pibi, duum woni ko habbate ngam foodde nafoor wollo duñde lorlo, e seedo e yeengo, hono lobbinde juulde makko ngam yimbe ndaara mbo.

Naamnal 13: Mbelo ina wafi gannduɗo ko wirnii mbo wonah Alla ?

Jaabawol: Hay goto anndah ko wirnii si wonah Alla gooto O tan.

Alla Toowɗo O daali: (maaku, alah gannduɗo ko wirnii e nder kammuuji e leydi mbo wonah Alla, be tinatah ndebe umminte 65). [Simoore Namli: 65].

Naamnal 14: Limto doosde iimaan ?

Jaabawol-

- 1: **Goongɗinde** Alla Toowɗo oo.
- 2- E malaykaaji Makko, (maako)
- 3- E defte Makko.

4- E Nelaabe Makko.

5- E ñalngu cakkatiingu.

6- E hoddira ko moyyi heen e ko boni heen.

Woni daliil duum ko: hadiis Jibriilu lolluɗo ka Muslim, Jibriilu wii Annabi- yo o his-: " Habram ko woni iimaan (**goongɗinde**), O maaki: Konde **ngoongɗinta** Alla, e malaykaaji makko, e defte makko, e nelaabe makko, e ñalngu cakkatii- ngu,ngoongɗina hoddira ko moyyi heen e ko boni heen"

Naamnal 15: Fir doosde iimaan ?

Jaabawolo goongɗinde Alla Toowɗo O:

Duum woni nde ngoongɗinta wonde ko Alla tagma yedma, ko kanke woni jeyɗo jiiloowo tagaade de kanke tan.

Ko kanko woni dewateedo, alah dewateedo e goongo mbo wonah Makko.

Ko kanko woni deweteedo mawɗo timmudo mbo jettooje ngoodani, ina woodani mbo inde burde moyyude, e sifaaji burdi toowde, O alah giyiraawɗo, O nanndaani e hay ndiga.

Goongɗinde malaykaaji:

Kodi tagaadi di Alla tagiri annoore, ngam di ndewa Mbo di dofto jamirooje Makko doftagol timmungol.

Ina e hedi Jibriil yo o his, oon tellinoowo wahyu e dow Annabaabe.

Goongɗinde defte:

Ko deen ngoni defte de Alla tellini e Nelaabe Makko.

- Hono Quraana telliido e Muhamadu-yo o his-

- Injiil telliinde e lisa yo o his.

-Tawraata : deftere telliinde e Muusa yo o his.

- Jabuura: Tellinde e Daawuuda yo o his.

- Deri Ibraahiima e Muusa: tellinaadi e Ibraahiima e Muusa.

Goongɗinde Nulaabe:

Ko been ngoni be Alla neli e jiyaabe makko ngam be nganndinabe, be mbeltinira be moyyere e aljanna, be njeertinabe bone e yiite.

- Buri e mabbe ko; Joman en pellital ko been ngoni:

Nuuhu yo kisal won e makko.

Ibraahiima yo kisal won e makko.

Muusa yo kisal won e makko.

Iisa yo kisal won e makko.

Muhamadu yo kisal won e makko.

Goonɗinde ñalngu cakkatiingu:

Kongu caggal maayde e nder yenaande, ñande darnga, ñande ummital e haasbeede, ka yimbe aljanna ñiibata e galleeji mabbe yimbe yiite(jaynge) kadi ñiiba e galleeeji mabbe.

Goonɗinde hoddira ko moyyi heen e ko boni heen:

Hoddiro: Duum woni fibde wonde Alla ina anndi kala ko yanata e nde winndere, e wonde O winndii ñum e Alluwal deenangal ngal, O wela goodal mum e tagu mum.

Alla Toowɗo O daali (Pellet min tagrii kala huunde e hoddiro 49)[Simoore Qamari] 49.

- Duum ko e martabaaji nay diin ngoni:

Gadanal ngal: ganndal Alla toowɗo O, ina e duum ganndal makko gadingal kala huunde, ko adii de nde yanata e caggal de nde yani.

Daliil mum ko daalol Alla toowɗo o : (Pellet ina woodani Alla ganndal darnga, hombo tellina faabo, hombo anndi ko woni e ranngaaji fittaandu annda konu faggato, jango fittaadu anndah hondi leydi ndu maayata, pellet Alla ko o ganndo kumpatiido). [Simoore Luqmaan: 34].

Dimmal ngal: Alla winndii duum e Alluwal deenangal ngal, kala ko yani e ko yanoyta ina winnda ka Makko e nder deftere.

Daliil mum ko daalol Alla: (Ina woodani mbo coktirde mbirniindi hay gooto anndah de si wonah Kanjo, hombo anndi ko woni e jeeri e ko woni e maayo, kaakalol yanatah si wonah hombo anndi ngol, wonah abbere e nder niɓɓe leydi wonah ko heccidi wonah ko yoori si wonah tawa ina e deftere feeñde59). [Simoore An aam: 59].

Tatabal ngal: Ngaal woni kala ko yani ko e haajaande Alla, hay huunde waƊatah e mum wollo e tagoore makko si wonah ko e haajaa- nde Alla Toowdo O.

Daliil mum ko daalol Alla: (wonande kala e mon kaajaado nde o fooccoto, on kaajetaake si wonah Alla joom binnde de haaje 29). [Simoore Takwiir: 28, 29].

Nayabal ngal: Goonɗinde denndaangal goodaadi ko tagaadi, di Alla tagi, O tagi jaatiiji e sifaaji e dille majji, e kala huunde e majji.

Daliil mum ko daalol Alla: (Alla tagi on, e ko ngolloton ko 96). [Simoore Saafaati: 96].

Naamnal 16: Hol ko woni Quraana ?

Jaabawol: Ko haala Alla Toowdo O, ko wonah tagaaka.

Alla Toowdo O daali: (Si gooto e sirkube **bee** hodi maa ma, hottu dum haa o nana haala Alla..). [Simoore Tawbati: 6].

Naabnal nayabal: Hol ko woni Sunna ?

Jaabawol : Sunna woni kala kongol wolla gollal, wolla qirrande wolla sifa tagu wolla jikku wonande Nelaado, yo kisal won e makko.

Naabnal: Hol ko woni Bida ? mbela en njabat mbo ?

Jaabawol: kala ko yimbe cosi e diine, tawa dum alaano e yonto Annabi yo kisal won e makko e Wondiiŋe makko.

* En njabatah dum en nduttat dum.

Ngam kongol Annabi yo kisal won e makko. " Kala bida ko majjere" Ko Abu Daawuuda habri mbo.

Yeru mum ko: beydude e dewe, hono beydu- de e sallige lootngal nayabal, e wadde gammu, dum jolaani ummaade e Annabi yo kisal won e makko.

Naabnal 19: Jagta fibnde alwlaa'u e alraa'u..

jaabawol: alwlaa'u woni: yidde goonɗinbe e wallude be.

Alla Toowdo O daali: (Goonɗinbe worbe e goonɗinbe rewbe yogo e mabbe ko yidbe yogo godfo o) [Simoore Tawbati: aaya 71].

albaraa'u woni: Añde heefereebe e tikkande be.

Alla Toowdo O daali: (Woodani on ñeemtinorgal moyyal e Ibraahiima, e been

wondube e makko, nde be mbii yimbe munen de komin hisbe e mon, e ko ndewaton ko, ko wonah Alla, min njeddi mon, ngañngu e tikkere feeñi hakkunde men cay, haa goonɗinon Alla gooto O). [Simoore Mumtahnati: 4].

Naamnal 20: Mbela Alla ina jaba diine mbo wonah diine Islaam ?

Jaabawol: Alla jabatah diine mbo wonah diine islaam.

Alla Toowɗo O daali: (kala mbo ɗabbiri diine mbo wonah diine islaam o jabanetaake ko e pertube o jeyete ñande laakara 85). [Simoore Aali Imrana 85].

Naamnal21: Keefaraagal wonirta ko bolle e golle e fiɓnde, addu yeru duum ?

Jaabawol: Yeru konngol: yennude Alla wollo Nelaado Makko yo o his.

Yeru golle: Hoynude kaamiil wollo sujjande mbo wonah Alla.

Yeru fiɓnde: Fiɓde woodeede potɗo reweede mbo wonah Alla Toowɗo O wollo fiɓde woo- deede tagɗo mbo wonah Alla Toowɗo O.

Naamnal22: Hol ko woni naafiqaagal e nooneje mum ?

Jaabawol:

1- Naafiqaagu manngu: Duum woni suudde keefeeru e feññinde iimaan.

Ngal yaltinat e islaam ngal jeya ko e keeferaagu manngu.

Alla Toowɗo O daali: (Pellet naafiqeebe be ngonata ko do buri leesdude e yiite a dañantaabe ballo- 145-. [Simoore Nisa'i aaya 145].

2- Naafiqaagu tokoosu:

Yeru: Fende e luutndaade aadi e jamfaade hoolaare.

Ngal do yaltintah e islaam, ngal jeya ko e bakkatuuji di joom mum waawi lebtireede.

Nelaado yo jam e kisal won e makko maaki: " Maandeeji naafiqaagu ko tati: si o yeewtii o fena, si o fodii o luutndo, si o hoolaama o jamfo". Ko Bukaari e Muslim kabri mbo.

Naamnal 23: Hombo woni timmoode Annabaabe e Nelaabe ?

Jaabawol- Muhamadu yo jam e kisal ngon e makko maaki:

Alla Toowɗo O daali: (Muhamadu wonah baaba hay gooto e mon, kono kay ko o

nelaado Alla e timmoode Annabaabe...). [Simoore Ahjaab aaya 40] - Nelaado yo kisal won e makko maaki. "Ko miin woni timmoode Annabaabe annabi aratah caggal am" Abu Daawuuda e Tirmiji e wobbe kabri mbo.

Naamnal 24: Hol ko woni kaawis ?

Jaabawol: Duum woni kala ko Alla totti annabaabe tawa ina seeki aada ngam hollude goonŋude be, yeru:

Seekeneede lewru wonande Nelaado yo jam e kisal ngon e makko.

- Seekeneede maayo wonande **Muusaa** yo jam e kisal ngon e makko, e yoolde Fir'awna e konuji makko.

Naamnal 25: Hobe ngoni Sahabaabe ? Mbela heden njidi be ?

Jaabawol: Sahaabe woni: Kawrufo e Nelaado o goonŋani mbo o maayi e islaam.

Heden njidiŋbe heden ñemmba be, kambe buri moyyude e yimbe he caggal Annabaabe.

Buri moyyude e mabbe ko: Lomtinoobe naya be:

Abu Bakri yo weluya Alla won e makko.

Umar yo weluya Alla won e makko.

Usmaan yo weluya Alla won e makko.

Aliyyu yo weluya Alla won e makko.

Naamnal 26: Hobe ngoni yummum juulŋe ?

Jaabawol: Been ngoni suddiibe Annabi.

Alla toowŋo o daali: (Annabi buri haandude e goonŋube be e pittaali mabbe, suddiibe makko ko yummi-raabe mabbe). [Simoore Ahjaab: aaya 6].

Naamnal 27: Hol ko woni hakke Besngu Muhamadu e dow men ?

Jaabawol: En njidatŋe keetnenbe e fiyakuuji men, ngañen añbebe, mbaasen burtinde e mabbe, besngu Nelaado woni suddiibe mak- ko e bibbe makko e juulŋe jeyaabe Haasim e bibbe Mudŋalibi.

Naamnal 28: Hol ko wadfi en e dow hilifaabe juulŋe ?

Jaabawol; Wadfi men e mabbe ko hormaade be, e nanande be e doftaade be sibe ngoo-

paani, e waasde yaltude e maŋbe, e ñaagana- be e laabande be deedi ko suudi e ko feeñi .

Naamnal 29: Hol ko woni galle juulbe ?

Jaabawol: Aljanna, Alla Toowdo O daali: (Pellet Alla ina naatna been goonŋinbe be ngolli golle moyye aljannaaji dī caatli ndogata les majji...). [Simoore Muhamadu : 12]

Naamnal 30: Hol ko woni galle heefereebe ?

Jaabawol: Yiite Alla daali: (Ndeenee(kulee) yiite nge kubbam mum woni yimbe e kaaye nge heblanaama heefereebe 24). [Simoore Baqara aaya: 24]

Naamnal 31: Hol ko woni kulol ? Hol ko woni njoorto ? Hoko woni daliil mum ?

Jaabawol: Kulol woni: Hulde Alla e lebte makko.

Njoorto: woni tijaade baraaje Alla e yaafaawuyo e yurmeende makko.

Woni daliilu mum ko: Daalol Alla: (Been ñaagatoobe hobe dabbira joom maŋbe jokkorgal, hombo e maŋbe buri ballaade, hobe njoorto yurmeende makko hobe kula lebte makko, pellet lebte joom ma ko deeneteede 57). [Simoore Al Israa'i: aaya 57] Alla toowdo O daali : (habru jiyaabe am, pellet ko miin woni jaafatoodo jurmotoodo49. e pellet wonde lebte am de ngoni lebte muusde 50). [Simoore Al Hijri: 49, 50]

Naamnal 32: Jaŋta yogo e inde e sifaaji Alla Toowdo O ?

Jaabawol- Alla, Joomiraado, Jurmotoodo, Nanoowo, Ji'oowo, Ganndo, Jedoowo, Guurdo, Mawdo.... e ko wonah dum e inde e sifaaji burdi toowde.

Naamnal 33: Firtu de inde ?

Jaabawol- Alla: Woni deweteedo e **goonga**, kanko tan O alah denndadiijo.

Joomiraado: woni tagdo, jeydo, garsaginoowoo-wo (jedoowo), jiiloowo, kanko tan, senaare woodanii Mbo.

Nanoowo: woni mbo nande makko piilti kala huunde, hombo nana kala sawtuuji, kodi ceerti ko fof.

Ji'oowo: ji'oowo kala huunde, hombo yi'a kala huunde, foti nde famdu wollo nde mawnu.

Ganndo: woni mbo ganndal mum fiiltii kala huunde, foti ko ka benni wollo ko wona, wollo ko arata.

Jurmotoodo: woni mbo yurmeende makko yaajani kala ko taga, e kala ko wuuri, kala jiyaabe e tagaabe ngoni ko e les yurmeende makko.

Jedoowo: woni jedoowo arsaqina **denndaangal** tagoore ummaade e yimbe e jinneeji e denndaangal daabeeje.

Guurdo: woni guurdo mbo maayatah, tagoore nde fof noon maayat.

Mawdo: woni mbo timmal e manngu fof woodani e nder sifaaji makko e inde e golle makko.

Naamnal 34: Hol ko wadfi en e dow anndube juulbe ?

Jaabawol: En njifatbe, nduttaden e mabbe ko faati e naamne e joljole sariyankooje, en kaalatah e mabbe si wonah ko yoodi, kala kaaldo e mabbe ko yoodaani, o wonaani e laawol.

Alla Toowdo O daali: (Alla ina bamta been goonɗinbe ummaade e mon, e been tottaaŋbe ganndal darajaaji, Alla ko kumpatiido ko mbaɗaton ko). [Simoore Al Mujaadalati aaya 11]

Naamnal 35- Hobe ngoni Waliyaabe Alla Toowdo O ?

Jaabawol: Been ngoni goonɗinbe hulbe Alla.

Alla Toowdo O daali: (ko noon waliyaabe Alla kulol woodanaani be te be cunataako 62. been goonɗinbe be ngoni hulbe Alla 63). [Simoore Yuunus: 62-63]

Naamnal 36- Mbela iimaan ko bolle e golle ?

Jaabawol: Iimaan ko bolle e golle e fiɓnde.

Naamnal 37: Mbela iimaan ina beydo ina usto ?

Jaabawol: Goonɗinde ina beydoro doftaare ina ustoro goopol.

Alla Toowdo O daali: (tigi tigi woni goonɗinbe ko, been be si Alla janɗaama berde mabbe kula, si aayeeje Alla njanɗaama e dow mabbe, de beydabe goonɗinde, hobe mbakkilo e joom mabbe 2). [Simoore Anfaali: 2]

Naamnal 38: Hol ko woni moyɗinde ?

Jaabawol: Woni de ndewata Alla, ellee haɗa mbo yi'a, si a yi'aani mbo, pellet hombo yii ma.

Naamnal 39: Ndey golle njabate ka Alla Ceniido O ?

J- Golle ina njabe e dow sardeejji diɗi :

1- Side ngoni laabŋe ngam Alla.

2- Si de ngonii e Sunna Nelaado.

N- 40: Hol ko woni wakkilaade e Alla ?

J- Duum woni tuugnaade **he Alla ko fa'ti** e foodde nafaore e duŋde lorla, wondude e nanngude e sababuuji.

Alla Toowdo O daali: (kala bakkaliido e Alla, o yonii mbo..). [Simoore Dalaaqi: 3]

(Hasbuhu) woni o yonii mbo.

N- Hol ko waddii e yamirde ko moyyi e hadde ko boni ?

J- Ko moyyi: woni yamirde kala doftaare Alla, ko boni: woni hadde kala ko woni goopol Alla Teddudo O.

Alla Toowdo O daali: (on ngoni burbe moyyude e leyyi jaltinaadi ngam yimbe, hodon njamira moyyere hodon kada bonannde hodon ngoonŋina Alla..). [Simoore Aali Imraana aaya 110]

N 42: Hobe ngoni yimbe sunna e dental ?

J: Ko been wonbe e ko Nelaado wonno e Sahabaabe makko ka bolle e balle e fibnde.

Be inniraama yimbe sunna ngam rewdebe sunna nelaado, be ngoppi bida.

Dental (aljamaa'a): be inniraama noon sabu renndude be e goongo be ceertaani.

Feccere: Fiqhu.

N1 : Anndin laabal ?

J: Laabal woni bamtude tayre, e iwde sobe.

Laabal sobe woni: nde juuldo ittata sobe e banndu makko e comci makko e nokku do o juulata do.

Laabal tayre : wonirta ko sallige wollo lootngal janaaba, tawa ko e ndiyam keelalam, wollo taamaamuyo, wonande oon mbo daña- ñii ndiyam, wollo o ronki dam huutoraade.

N- Hol no labbanirten sobe jando e men ?

J- lootirde mbo ndiyam haa mbo laaba.

Tawi ko rawaandu mettii noon dum lootete laabi jeedifi gadanel ngel ko leydi labbanirte.

N- Hol ko woni fural sallige ?

Nelaado yo kisal won e makko maaki: "Si maccudo juuldo sallagiima" wollo "goonjindo" o looti yeeso makko; yaltat e yeeso makko kala goopol ngol o ndaarduno gite makko wondude e ndiyam, wollo e sak- ket tobbere, si o looti juude makko; yalta e juude makko kala goopol ngol juude makko njawlatono wondude e daam ndiyam, wollo e sakket tobbere ndiyam- si o looti koyde mum; yaltat kala goopol ngol koyde mum njahno wondude e daam ndiyam, wollo e tobbere sakkatiinde, haa o yalta hombo laabi e bakkatuuji". Ko Muslim habri mbo.

N 4: Hono calligirtoo-mi ?

jaabawol:-Lootde newe juude laabi tati.

Ngufyada, corbinada, piibtada laabi tati.

Wofyaade woni: wuufde ndiyam ndillinaa dam ngukkitaam dam.

Sorbindaade woni: Foodirde ndiyam henndu faade nder hinere e junngo ñaamo.

Fiitada: duum woni yaltinde ndiyam e hinere caggal sorbinaade ko junngo nana noon mbadrata.

Refti loota yeeso laabi tati.

Refti loota juude laabi tati haa heba mirfaqeeje.

Refti moomde hoore kuccitina juude ma nduntinaade, mooma noppi.

Refti loota koyde ma haa kolbuli laabi tati.

Ko dum buri timmude, dum tabati ummaade e Annabi e hadisaaji Bukaari e Muslim, Usmaan e Abullaahi Ibnu Jeydi kabriidi. Tabati kadi e Bukaari e wobbe:" Nelaado sallagiima laawol laawol, o sallagiima kadi laabi difi difi" duum woni: hombo lootatno kala tergal e terde sallige laawol wollo laabi difi.

N 5: Hodi ngoni farillaaji sallige e limoore majji ?

jaabawol:- Diin ngoni di sallige juuldo sellatah si o accii gootel e majji.

1- Lootde yeeso ina e duum noon wufyaade e sorbinaade.

- 2- Lootde juude haa mirfaqqeeje(cobbuli).
- 3- Moomde hoore ina jeya e duum noon noppi di.
- 4- Lootde koyde haa heba kolbuli.
- 5- Rewandirde hakkunde terde, nde o lootata yeeso, refti juude, refti moomde hoore, refti lootde koyde.
- 6- Jokkondirde: duum woni salligaade e waktu jokkondirɗo, ko aldah e seerndude haa terde cojja.
Hono nde o salligto feccere sallige, o timmi- na e waktu godɗo, sallige makko sellatah.

N6: Hodi ngoni sunnaaji sallige e limoore majji ?

jaabawol:Sunnaaji sallige: Diin ngoni di juulɗo waɗata, o heba baraaŋe beydiide, si o acciide; o alah bakkaat, sallige makko selli.

- 1- Wiide bismillaahi.
- 2- Soccaade.
- 3- Lootde newe.
- 4- Jaartude pefeeli.
- 5- Lootngal dimmal e tatabal wonande terde de.
- 6- Fudɗoraade ñaamo.
- 7- Innude Alla caggal salligaade. " mbeɗa seedo deweteedo e goongo alah si wonah Alla, kanko gooto, denndadiijo alanaa Mbo, mbeɗa seedo Muhamadu ko Nelaado Alla".
- 8- Juulde darde diɗe caggal duum.

N- Limtu pirtooji sallige.

jaabawol:- Ko yaltiri gootel e jaltirde diɗe deen (ngoni ndewaagu ngoraagu) e kuutol , foti ko e coofe wollo doodi wollo henndu.

Daanaade wollo haangeede ma fekkorde.

Ñaamde teew ngeloobo.

Memtaraade kaake ma wollo dote ma, tawa junngo ko aldah e heedo.

N 8 - Hol ko woni taamaamuyo ?

jaabawol:- Taamaamuyo woni: huutoraade leydi e ko wonah leydi ko woni e dow leydi, si ndiyam ronkaama wollo dam hora huutoree -de.

N9- Hono taamorto-ɗaa ?

Jaabawol: Fiydi leydi fiyannde wootere, nder newe juude, e moomde yeeso, e ko banngi e newe, laawol gootol.

N10- Hodi ngoni pirtooji taamamuyo ?

Jaabawol: Denndaangal ko firtata sallige ina firta taamaamuyo.

Si ndiyam dañaama.

N 11- Hol ko woni Kuffeeje? E mbela hode moome e dow majje ?

Jaabawol: Kuffeeje ngoni: Ko boornatee e koyɗe tawa ko nguru.

Kawaseeje ngoni: Ko boornate e koyngal tawa wonah nguru.

Ina sarayina moomde e dow majje gaa e lootde koyɗe.

N- Janɗa ko woni ñeeñal e moomde e Kuffeeje.

jaabawol: Newnande e hoybinande jiyaabe be, haa teenɗi noon e yontaaji buubol e dabbunde e ɗatngal, yonto cattoowo boorde kuffeeje.

N 4 -Ko woni sardeeji cellal moomde e Kuffeeje ?

Jaabawol:

- 1- Nde o boornoto kuffeeje ɗe e laabal, duum woni boornaade ɗe caggal sallige.
- 2- Nde kuffeeje ɗe ngonata laabɗe, dagataa- ko moomde e cobɗe.
- 3- Nde ɗe ngonata cuurooje nokku parlaado lootde mbo e nder sallige.
- 4- Nde moomgol ngol wonata e yonto dottaa- ɗo, wonande ñiibɗo mbo wonah ɗatniido: ñalawma e jemma, tawi ko ɗatniido: ko balɗe tati e jemmaaji majje.

N- Hol ko woni mbaadi(sifa) moomgol e kuffeeje ?

jaabawol: Mbaadi moomde woni: Nde o waɗata peɗeeli makko leppiniraadi ndiyam e dow peɗeeli pele koyɗe mum o rewnaɗe haa e korle makko, o moomra koyngal ñaamal junngo mum ñaamo, nana ngo ne junngo mum nana, o seernda

pedeeli makko si o moomi o firlataako.

N- Hol ko bonnata moomgol e kuffeeje ?

Jaabawol:

- 1- Gasde yonto moomgol, dagaaki moomde e kuffeeje caggal gasde yonto moomgol ngol sariya dotti, ñalawma gooto e jemmo mum wonande ñiibdo e balde tati wonande datniido.
- 2- Boorde kuffeeje de si boorniido kuffeeje booriide wollo o boori heen gooto moomgol mum boni.

N-16- E ko woni maana juulde ?

Jaabawol: Juulde ko rewerirde Alla konngudi e golle keeriide, fuddorteende habbirde, gasnirteende silminde.

N17- Hol ko woni ñaawoore juulde ?

Jaabawol: Juulde ko farilla e kala juuldo.

Alla Toowdo O daali: (pellet juulde ko farilla e dow goonɗinbe e yonto dottaado103). [Simoore Nisaa'i aaya:103].

N18- Hol ko woni ñaawoore accude juulde ?

jaabawol:- Accude juulde ko kefeeru, Nelaado maaki: " Woni aadi hakkunde men e mabbe ko juulde, kala gaccudo nde o woni keefeero". Ko Ahmadu e Tirmiji e wobbe kabri mbo.

N19- Hono foti juuldeele mbaadfi e juuldo e nder jemmo e ñalawma ? Hono foti limoore darde kala juulde ?

Jaabowol: Ko juuldeele joy (jowi) e kala ñalawma e jemmo mum, juulde subaka darde dide, e tiisbaar darde nayi, e juulde takkusan darde nayi, e juulde futura darde tati, e juulde geeye darde naye.

N20: Limtu sardeefi juulde ?

Jaabawol:

- 1- Islaam nde sellantah e keefeero.
- 2- Hakkille; nde sellantah e kaangaado.

3- Hebtinde, juulde sellantah cuklel ngel hebtinaani.

4- Anniyaade.

5- Naatde waktu juulde.

6- Laabde e tayre.

7- Laabde e sobe.

8- Suurde awra.

9- huccitde huccatirde (qibla).

N 21: Limtu jookli juulde ?

Jaabawol:- kodi sappo e nayi, hono no ardira nih:

1- Daraade e farilla wonande kattando.

Habbirde habbiraandu harmanirdu, ko duum woni wiide: Allaahu akbar.

Janngude Faatiha.

Rukuu'u, o fortat keeci makko o wafa hoore makko ina heen fotondiri.

Bamtaade e rukuu'u.

Fotandirde haŋa woni dariido.

Sujjude, e hubinde tiinde makko, e hinere makko, e koppi makko, e cebe peŋeeli makko ka nokku sujuudu makko.

Bamtaade ummaade e sujuud.

Joodaade hakkunde cujjande diŋe de.

Woni sunno ko de o jodoto hombo werti koyngal nanal ngal, o darna ŋaamal ngal, o huccina ngal Qibla (huccatirde.)

Deeyde, duum woni deeyde e kala jookdu golleyankeeru.

Tahiyaade sakkatiinde.

Joodonaade duum.

Calminaali diŋi: 'Dum woni nde o wi'ata laabi diŋi " assalaamu aleykum wa rahmatullaahi wa barakaatu hu".

Rewardirde doosde de- hono no kaalduno den-, si o sujji ko adi rukuu'u hombo tewi (teyi) juulde mum boni, tawi o yejjit wadfiimo mbo ruttaade e rukuu'u he, refti o sujja.

N-22: Janŋa badfiidi e juulde ?

J- Badfiidi juulde ko jeetati garooji di:

- 1- Kabbiraali di ngonah habbiraandu harmanirdu.
- 2- **Wi'de**: sami'allaahu liman hamida hu, wonande imaam e teeldudo.
- 3- **Wi'de**: rabbana walakal hamdu.
- 4- **Wi'de**: subhaana rabbiyal ajiim. laawol gootol e rukuu'u he.
- 5- **Wi'de**: subhaana rabbiyal aala. laawol gooto e sujuud he.
- 6- **Wi'de**: " rabbigfir lii" e hakkunde sujuudaaji didi di.
- 7- Tasahhud gadana o.
- 8- Joodonaade Tasahhud gadana o.

J23: Hodfi ngoni sunnaaji juulde ?

J- Kodi sappo e go'o sunna, hono ko arata ko:

- 1- Wiide caggal habbiraandu harmanirdu:" subhaanaka allaahumma wa bi hamdika, wa tabaaraka ismuka, wa ta'aalaa jadduka, wa laa ilaaha gayruka" nde ñaagunde honde innire ñaagunde udditinaade.
- 2- Moolaade.
- 3- **Wi'de** bismillaahi.
- 4- **Wi'de**: Aamiin.
- 5- Janngude simoore caggal faatiha.
- 6- Bannginde janŋe wonande imaam.
- 7- **Wi'de** caggal yettude:" mil'u samaawaati, wa mil'ul ardi, wa mil'u maa shiita min sey'in baadu".
- 8- Ko beydii e subahinaade ka rukuu'u. duum woni subahinaade dimmere e tatabere, e ko beydi duum.

9- Ko beydi e subahinaade ka sujuudu.

10- Ko beydi e laawol e konngol hakkunde sujuddaaji dīdi dī "rabbigfir lii".

11- Juulde e koreeji mbo kisal woni e mum, ka tahiyagol cakkiti ngol, e ñaagaade caggal duum.

Nayabel: Sunnaaji golle, hodi innire mbaadiiji:

1- Bamtude juude wondude e habbiraandu harmanirdu.

2- E saanga rukuu'u.

3- E saanga bamtaade e hembro.

4- E leesdinde de caggal duum.

5- Fawde ñaamo e dow nano.

6- Ndaarde e nokku sujuudu.

7- Seerndude hakkunde pele makko tawa hombo dari.

8- Tamirde koppi makko juude makko, ceertude pefeeli ka rukuu'u, e fortude keeci mum.

9- Newnude terde sujuudu e leydi, e socondirde de e nokku sujuudu.

10- Wodfandirde ceemle makko e banngeeki mum, e reedu mum gaa e bu'e makko, e bu'e makko gaa e korle makko, e seerndude de e koppi makko, e darnude pele makko, e wafde nder pefeeli makko e leydi tawa hodi ceerti, wafde juude makko tolnde balabe makko hode mberti tamdo pefeeli.

11- Wertude e jonnde hakkunde sujudaaji, e tahiyga gadana o, e joodoraade rotere e dimmere he.

12- Fawde juude e bu'e tawa hode mbertaa mabbondirdo pefeeli hakkunde sujuddaaji dīdi dī, ko hono noon kadi e taahiyaade nde, kono tan o hofat jungo mum ñaamo ciwatel e rewndu heen, o feggina wordu makko e hakkundeeru ndu, o joooro jooordu ndu saanga jikru.

13 - Yeccitaade ñaamo e nano saanga cilmingol.

Naamnam 24: Limtu bonnooji juulde ?

J-1 Accude doosgal wolla sardi e sardeeki juulde.

Haalde tawa ko aan welaa(teyi)

- 3 - Ñaamde wollo yarde.
- 4 - Dille keewde dewandirde.
- 5- Accude ko waddi e baddiidi juulde tawa ko aan teyi.

N- 25:Hono juulɓo juulirta ?

J- Hono juulirte:

- 1- Nde o huccitta huccatirde e banndu makko fof, ko alдах e ooñaade wollo yeccitaade.
- 2- Refti o anniyo juulde nde o yidi juulde nde e bernde makko, ko alдах e wowlude anniya o.
- 3- Refti o habbira habbiraandu hormanirdu, o wiya:(Allaahu akbar) o bamta juude makko haa tolno balabe makko, saanga kabbirgol.
- 4- Refti o fawa newre junngo makko ñaamo e dow junngo makko nano, fawa dow bernde.
- 5- Refti o uddintino o wiya: " Aan Alla woɗɗoniram e goopi am hono no ngodɗonirɗa hakkunde funnaange e hirnaa- nge, Aan Alla labbinam e goopi hono no comcol danewol labbanirte e tuundi, Alla lootanam e goopi am ndiyam e galaas neesre".

Wollo wiya:"Senaare woodaniima aan Alla e jattooje Ma, barkanii innde Ma, toowii soobe ma, dewateedo mbo wonah aan alah.

- 6- Refti o moolo o wiya: " Mbeɗa moolo e Alla e bone seydaane diddaaɗo e yurmeende". Refti o wiya bismillaahi o jangga Faatiha o wi'a: (mi fuddoriima innde Alla joom yurmeende heewnde huɓtadinnde e yurmeende heewnde heeriinde 1. Denndaangal jattooje ngoodanii Alla Joom binnde 2. Joom yurmeende heewnde huɓtadinnde joom yurmeende heewnde heeriinde 3. Joom ñalawma njobdi 4. ko aan min ndewata, ko aan min mballinto 5. Feewnu amen e laawol pooccingol 6. Laawol been be neeminda e dow mum en, be ngonah tikkanaabe, be ngonah majjube 7. [Simoore faatiha 1-7]

Refti o wiya: aamiin duum woni yo Alla jaabo.

- 8- Refti o jangga ko newanii dum e Quraana, o juutna e juulde subaka.

Refti o rukya: duum woni turde keeci makko ngam mawninde Alla, o habbira nde o rukyata nde, o bamta juude makko haa tolno balabe makko, woni sunna ko nde

foottata keeci makko, o wada hoore makko tolnooki, o fawa juude makko e dow koppi makko hombo woni carandirŋo pefeeli.

- 10 - O wi'a saanga rukuu'u:" senaare woodani Joom am toowŋo o) laabi tati, si o beydii: " senaande woodaniima aan Alla e jettoode ma, Alla yaafo mi' ina moyyi.
- 11- Refti o bamta hoore makko ummaade e rukuu'u biida: " Alla nanii jettudo mbo'o bamta juude makko haa tolno balabe makko, baaw baawo noon wiyatah (Alla nanii oon jettudo Mbo) kono o wiyata ko:" Joom am jettooje ngoodaniima"
- 12- Refti o wiya: caggal o bamtii juude makko: " Joom am jettooje ngoodaniima kebbinde kammuuji e leydi, e kebbinde ko kaajaŋa e huunde caggal'.
- 13- O sujja sujuud gadana, o wiya saanga sujuudu: Allaahu akbaru" o sujja e dow terde makko jeedi : tiinde e hinere, e newe, e koppi, e cebe pele makko, o wodŋandira ceemle makko banngeejji makko, o wertatah jiraaje makko e leydi, o huccina ko"e pefeeli makko dŋi qibla.
- 14- O wiya e sujuudu makko he: " Senaad woodanii jom am toowŋo" laabi tati, si o beydii: " senaade woodanii ma e jettooje ma, aan Alla yaafo mi" ina moyyi.
- 15- Refti o bamta hoore makko ummaade e sujuudu hombo wiya:" Allaahu akbaru".
- 16- Refti o jooŋo hakkunde sujuudaaji dŋidi e dow fela mum nano, o darna felo makko ŋaamo, o fawa junngo makko ŋaamo e dow bu'al makko ŋaamal, ko rewi e hofru makko, o tama hakkundeeru e siwtindu e rewndu heen, o bamta jooportu saanga du"aaw, o wada cebam fedeendu makko wordu ndu ina cinndandiri e cebal fedeendu makko hakku- ndeeru hono feggere, o wada junngo makko nana ko wertiingo pefeeli e dow bu'al mum nanal ko rewi e hofru makko he.
- 17- O wi'a e jonnde makko hakkunde sujjudaaji dŋidi he: " Joom am yaafo mi, njurmodaa mi; **feewnan am**; yedam hebbito mi, okkaa mi aafiya".
- 18- Refti o sujja sujuudu dŋimmo hono gadana o ko wiyate ko e ko o gollate, o habbira saanga sujuudu makko.
- 19- Refti o ummo e sujuudu dŋimma o wiya:" Allaahu akbar" o juula darnde dŋimmere hono adanere nde, ko haalate e ko gollete, kono o janggatah du'aaw uddatirŋo.
- 20- Refti o jooŋo caggal gasnude darnde dŋimmere o wiya:" Allaahu akbar" o jooŋo hono o joodorino hakkunde sujuudaaji dŋidi dŋi.

- 21- O jangga taahiya e nde jonnde, hombo wi"a: " Koofnaali ngoodanii e juuldeele e beldi, kisal yo won e ma Annabi e yurmeende Alla e barke makko, yo kisal won e amen e jiyaabe Alla moyyube be, mbeɗa seedo wonde dewateedo e goongo alah si wonah Alla, mbeɗa seedo Muhamadu ko ko macciudo Makko e Nelaado Alla, Alla juul e Muhamadu e koreeji Muhamadu, hono no njuulduda e Ibraahiima e koreeji Ibraahiima, pellet aan ko a jetteteedo tedduɗo, barkin e Muhammadu e koreeji Muhammadu, hono no mbarkanirda e ibraahiima e koreeji Ibraahiima, pellet aan ko a jettateedo tedduɗo, mbeɗa moolo e Alla lebte jahannama e lebte yenaande, e fitina nguurndam e fitina maayde, e fitina masiihu e dajjaali". Refti o ñaago joom makko ko o yidi e nder aduna e laakara.
- 22- Refti o silmina e ñaamo makko o wiya:" assalaamu aleykum wa rahmatullaahi" e nano makko kadi o wiya noon.
- 23- Si juulde wonii tatabiire wollo nayabiire; o daroto do haadtirde taahiya gadana o; oon woni " mbeɗa seedo deweteedo e goongo alah si wonah alla, mbeɗa seedo wonde Muhammadu ko maccudo makko ko nelaado makko".
- 24- Refti o ummo ko o biido: " Allaahu akbar" o bamta juude makko haa tolno balabe makko e oon tuma.
- 25- Refti o juula e juulde makko ko heddii ko e juulde makko e sifa darnde dimmere nde, kono tan rabbaɗino e janggude faatiha".
- 26- Refti o joodiro rotore wootere, o darna felo makko ñaama ngo, o yaltina felo makko nana ngo les korlal makko ñaamal, o hubinda joodorde makko nde e leydi, o fawa junngo makko e dow bu'al makko hono sifa taahiya gadana o nih.
- 27- O jangga e nde jonnde tahiya o fof.
- 28- Refti o silmina e ñaamo makko o wiya: assalaamu aleykum wa rahmatullaahi" e nana makko hono noon.

26- ko kaalate e jikruuji caggal silminde e juulde ?

J- " Astagfirullaaha" (Alla mi yaafnimaa Ma)laabi tati.

- Allaahumma antassalaamu, wa minkassalaamu, tabaarakta yaa jul jalaali wal ikraami"Aa Alla ko aan woni kisal, ko e ma kisal ummoto, A barkanii Aan jom manngu e tddungal).

" Deweteedo alah e goongo si wonah aan, kanko gooto o alah denndadiijo, laamu

woodanii mbo, jettooje ngoodanii mbo, ko o kattandŋo kala huunde, Aan Alla alah kaŋoowo ko tottirɗa, alah okkiroowo ko kaɗɗa, laa yanfa'u jal jaddu wa minka al jaddu.

" Deweteedŋo alah e goongo si wonah Alla, kanko gooto denndadiijo alanaa mbo, laamu woodanii mbo, e jettooje ngaadanii mbo, ko o kattandŋo kala huunde, feere alah cemmbe ngalah si wonah e Alla, deweteedŋo alah si wonah Alla, min ndewatah mbo wonah makko, neema e bural ngoodanii mbo woodanii mbo mantoore burnde moyyude, dewateedŋo e goongo alah si wonah alla, min labbinanii mbo diine hay si heefereebe ngaŋi.

" subhaanallaahi, capandŋe tati e tati laawol".

alhamdulillah,capandŋe tati e tati laawol".

" Allaahu akbar" capandŋe tati e tati laawol.

Refti o wiya e timmirde teemedere: " Dewateedŋo e goongo alah si wonah Alla, kanko gooto denndadiijo alanaa mbo, woodanii mbo laamu woodanii mbo jettooje, ko O kattandŋo kala huunde".

O jangga simoore Ikhlaasi e maw'uujatayni laabi tati caggal juulde fajiri e futuro, laawol gootol caggal juulde juuldeele godde de.

o jangga aayatal kursiyuu, laawol gootol.

N- 2 : Hol ko woni sunnaaji rawaatib ? Hol ko woni bural majji ?

J- Darde dide ko adi fajiri.

Darde nayi ko adi tiisbaar.

Darde dide caggal tiisbaar.

Darde dide caggal futuro.

Darde dide caggal geeye.

Bural majje: Annabi maaki : " kala juulɗo e ñalawma e jemma sappa e dīdi darnde e gattal (welamma), Alla mahana mbo galle ka aljanna" Habri mbo ko Muslim e Ahmadu e wobbe.

N 28: Hombo buri moyyude e ñalawmaaji yontere nde ?

J- Ñalawma aljuma, Annabi yo o his maaki: " Pellet ina buri buri moyyude e

ñalawmaaji mon ko aljuma, ko e hembo Aadama taga; ko e hembo o tama, ko e hembo woni wuttaa- ndu, ko e hembo denyaare woni, kebbine heen juulde sabu juulde mon ina hollee mi". O wii: ƙe mbii aan Nelaado Alla hono golle amen kollirte ma, aan a rappi ? O maaki: " Alla teddufo O, O harminii e leydi balli annabaabe"(duum woni leydi ñaamatah balli maŋŋe). Ko Abu Daawuuda habri mbo.

N 2 : Hol ko woni ñaawoore juulde juma ?

J- Ko farilla todfiido e kala juuldo gorko kellifaado kakkildo ñiibdo.

Alla Toowfo O daali: " eehey mon goonfinbe, si noddinaama (eeraama) faade e juulde ñande juma, njaje njuuloye, ngaccon njeeygu, duum de buri moyyande mon si on ngonii anndube" -[Simoore Munaafiquun : 9].

N 30: Hono darŋe juulde aljuma poti ?

J- Limoore darŋe juulde juma ko dife, almaami o ina feññina heen ko janngata ko, ko adii duum noon o wadat kudbaaji (jeewte) didi ganndaafi.

N 31: Mbela ina dagii luutndaade juulde juma ?

J- Luutndaade juulal juma dagataaka si wona ngantu sariyanke wooda, ittaama e Annabi yo o his, konngol makko: " kala gaccudo jumaaji tati welsindaare di, Alla muura bernde makko". Ko Abu Daawuuda e wobbe habri mbo.

N32: Janŋa sunnaaji juma ?

Jaabawol-

- 1- Lootaade.
- 2- memde uuranteeri.
- 3- Boornaade comci burdi moyyude.
- 4- Habbirde faade ka misiida(jama, juulirde).
- 5- Hebbinde juulde e Nelaado.
- 6- Janngude simoore Kahfi.
- Yahrude koyde fa'de misiide (juulirde).
- 8- Ebbinde waktu jaabateedo ñaagunde.

33- Jaŋta bural juma ?

J- Ittaama e Abdullaahi Ibnu Umar yo Alla welebe, wonde Nelaado maaki: "Juulde dental buri juulde gooto noogaas e jeegom daraja". Ko Muslim habri mbo.

N"34- Hol ko woni kulol e nder juulde ?

J- Duum woni tawnude bernde, e deeyde terde e nder juulde he.

Alla Toowdo O daali: (ko goongo, malaama been goonjinbe 1) Been huloobe wondude e yankinaare e nder juulde mabbe 2). -[Simoore Muuminuun 1, 2-]

N 35- Anndin Askal ?

J Duum ko hakke badfiido e jawdi keeriindi wonande dental keeringal e yonto keeriido.

Duum ko doosgal e doosde islaam, ko sadak badfiido hombo jagge(itte) e galo, mbo totte baasdo,

Alla Toowdo O daali: (Tottire askal) -[Simoore Baqara: 43-].

N36: Hol ko woni sadak jidaado.

J- Oon woni mbo wonah askal, yeru: Hono sadak e yeeso waawngo wonde fof, e jeese moyyere e kala waktu.

Alla Toowdo O daali: (Nafqe e laawol Alla) -[Simoore Baqara aaya 1 5-]

N 3 : Anndin ko woni koorko ?

J- Duum woni rewirde Alla nanngude hoore mum, e tayooji koorko, gila yellitaade fajiri haa naange muta, wondude e anniya, ko dum nooneeji didi:

Koorko mbadfiiko: Hono hoorde lewru koorko, duum ko doosgal e doosde Islaam.

Alla Toowdo O daali: (Eehey mon goonjinbe, koorko farlaama e mon, hono no ko farlirano e been adiiŋe mon, ngam kulol 183) [Simoore Baqara: 183].

E koorko ko wonah wadfiiko: Hono hoorde altine(altineere) e alkames(alkamesaare) kala yontere, e hoorde balde tati kala lewru, buri heen moyyude ko ñaldi daneeji(13, 14, 15) e kala lewru.

N 38- Jaŋta bural hoorde lewru koorko ?

J- Ittaama e Abu Hurayrata yo Alla wele mbo, wonde Nelaawo wi'i: " Kala koorko

lewru koorko hombo goonŋini hombo fawii e Alla: o yaafe ko adii ko e bakkatuuji makko". Ko ko hawra e mum.

N " 3 : Jaŋta fural koorko gattal ko wonah e lewru koorko ?

J- Ittaama e Abi Sa'iid Al Kudrii yo Alla wele mbo o wii: Nelaado maaki: " Alah maccudo kooroowo ñalawmo e laawol Alla, si wonah Alla wodfina yeeso makko e oon ñalawma duubi capande jeedidi". Ko ko hawra e mum.

- Woni maana capande jeedidi ndunngu ko capande jeedidi hitaande.

N 40 : Jaŋta yoga e bonnooji koorko ?

J 1- Ñaamde wollo yarde tawa ko aan welaa(teyi).

2- Tuutre tawa ko aan teyi.

3- Murtude duum woni yaltude islaam.

N41- Hol ko woni sunnaaji koorka ?

J- Yaawde humtaade.

2- Wayraade(hejjaade) e leelnude mbayra ka.

3- Beydude golle moyyere e dewe Alla.

4- **Wi'de** koordo si o yattaama: Miin **ko mi** koordo.

5- Du'aade saanga kumto.

6- Humtaraade gede kecce, wollo tamarooje, si o hebaani yo o humtoro ndiyam.

N42- Anndin ko woni Hajju ?

J- Hajju woni: Rwirde Alla Toowdo O huccitde suudu makko hormaandu ndu golle keeriide e yonto keeriido.

Alla Toowdo O daali: " Woodanii Alla e yimbe he, hajjude ka suudu wonande oon kattando(baawdo), kala jedduo noon pellet Alla ko jondaniido gaa e winndere he. [Simoore Aali Imraana: aaya].

N 43- Limtu doosde hajju ?

J-1- Harminde.

2- Daraade Arafa.

3- Wangaade bannagol lfaada.

4- Yaade hakkunde Safa e Marwa.

N 44: Hol ko woni fural Hajju ?

J- Ittaama e Abu Hurayrata yo Alla wele mbo, o wii: mi nanii Nelaado ina wi'a: " kala kajjudo o wadaani ko boni o faasaqina- ni o ruttoto hono no ñalawma mbo yummum jibinoo mbo nih". Ko Bukaari e wobbe kabri mbo.

" Hono ñalawma mbo yummako jibani mbo" duum woni o alah bakkaat.

N 45: Anndin Umra ?

J- Umra woni rewruƊe Alla fa'ndaade suudu ndu e mbaadi golle keeriide e kala waktu.

N36: Limtu doosŋe Umra ?

J-1- Harminde.

2 - Wangaade ka suudu to.

3 - Yaade hakkunde Safa e Marwa.

N 4 : Hol ko woni Jihaadi e laawol Alla ?

J - Ko duum woni tottirde tampere e yaajee- nde ngam islaam e duŋcande islaam e yimbe mum, wollo habaade gaño islaam e koreji mum.

Alla Toowdo O daali: (mbaƊire jihaadi e jawdeele mon e pittaali mon e laawol Alla he, ko duum furi moyyan- de on, si on nganndii) [Simoore Tawbati: aaya 44].

.....

Feccere daartol Nelaado.

N 1: Hol ko woni Asko Annabi men Muhamadu ?

Ko Muhammadu biy Abdullaahi, biy Abdul MuƊƊalibi, biy Haasim, Haasim noon ko e mum Quraysi ummi, Quraysi ko e Aaraboobe ummii, Arab en ko e Ismaa'iil biy Ibraahiima ngummi, kisal e jam yo won e Annabi men,

N 2: Hono yummum Annabi men wi'a te ?

J - Aminatu Bintu Wahabin.

N 3 : Ndey baaba makko maayi ?

J - Baaba makko maayi koto madiina hombo e reedu yumma makko.

N 4: Ndey Nelaado jibina ?

J - E hitaande Ŋiibi, ŋalnde altine e lewru gammu (mawlid).

N 5 : E hondi leydi o jibina ?

J - Makka.

N 6 : Hobe muynini mbo e hobe nehi mbo ?

J - Ummu Aymana.

- Suwaybata mbo bappa makko Abu Lahab jogino.

Halimatu Assaadiya.

N : Ndey(mande) neene makko maayi ?

J - Oon maayi hombo yaara e duubi jeegom, Taano makko Abdul Muđđalibi nehi mbo.

N 8 : Hombo jogii mbo caggal Abdul Muđđalibi ?

J - Taano makko Abdul Muđđalibi sankii ko hombo yaara e duubi jeetati, bappo makko Abu Daalib jogitii mbo.

N : Ndey o dānnadii e bappo makko faade Saam ?

J - O dānnadino e oon ko de o hebi duubi sappo e didi.

N 10 : Honde wonno dātngal makko dīmmal ?

J - Ngal wonno nde o dānni ngam jularaade jawdi Kadija, nde o arti o resi mbo, hombo yaara e noogaas e joy(jowi) hitaande.

N 11: Ndey Quraysi en mahtii Kaaba ?

J - Nde o hebi duubi capande tati e joy, Quraysi en mahtii Kaaba.

Be ŋaawndi mbo kobe luuri ko hakkunde mabbe do haayre baleere nde foti faweede, o wadi nde e comcol, o yamiri kala leñol nde jaggata e cebam comcol he, be ngonnoo ko leyyi nay, nde bamtinde e nokku mayre, O fawrinde junngo makko.

N 12 : Hono duubi makko potno nde o nela nde ? Faade e hobe o nelaa

?

J - O hebno ko duubi capande nay, o nela e yimbe he fof, ngam weltinde e jeertinde.

N 13- Honde huunde Wahyu o adari?

J - Koydol goonɗungol, o yi'ataana huunde e koydol si wonah nde laato hono peeral fajiri.

N 14: Hono o waano ko adii wahyu ? Ndey wahyu adii tellaade e makko ?

J - Tawi ko hombo rewa Alla ka wimmba Hiraa, hombo heblantono mbo.

Wahyu tellii e makko hombo to wimmba hombo rewa Alla.

N 15 : Hol ko adii tellaade e mum e Quraana ?

J - Daalol Alla Toowdo O: (Janngu e innde Joom ma Oon tagdo 1. Tagdo neddo ummaade e heddere 2. Janngu e Joom ma burdo teddude 3. Oon nganndanirdo kudol 4. Ganndindo neddo ko o anndah 5). [Simoore Alaqi 1- 5-].

N 16 : Hombo idii goonɗinde nelal makko ?

J - Tawi ko e worbe ko: Abu Bakri, tawi ko e rewbe ko Kadijatu biy Kuwaylidin, tawi ko e sukaabe ko Aliyyu, tawi ko e halfaabe ko Jeydu biy Haarisata, tawi ko Maccube ko Bilaali eccopiyanke yo Alla welebe.

N 1: Hono noddaandu faade e islaam waano ?

J -noddaandu ndu wonno ko e mbaadi cuu- diindi ko wonata duubi tati, refti Nelaado yamira feññinde noddaandu ndu.

N 18 : Hono alhaali Nelaado e wondiibe makko mbaano caggal bannginde noddaandu faade e islam ?

J - Heeferbe be cattanii lorldude mbo kanko e juulbe be, haa o yamiri goonɗinbe be ferde faade to Najaasi to leydi Habasa.

Yimbe sirku ndenndi e lorldude Nelaado e wa- rde mbo, Alla reeni mbo, O fiiltari mbo Bappoa makko Abu Daalib ngam reena mbo e mabbe.

N 1 : Hombo maayi e hitaande sappabiire e neleede Muhamadu yo o his ?

J - ko Bappa makko Abu Daalib, e cuddiido makko Khadiija yo Alla welebe.

N 20 ndey royde e ŋabbu faade kammu wonno ?

J- Ko nde o daŋi duubi capande joy, ndeen juuldeele joy de parla.

Royde woni: Ummaade Misiide hormaande faade Misiide Aqsa.

Ŋabbude woni: Ummaade Misiide Aqsa faade to kammu e Jaabi haadtirde.

N 21: Hono Nelaado noddiratno yimbe yaasi Makka ?

J - Hombo noddatno yimbe Daa'if, o hollira hoore makko ka teretaaji e ka yimbe ndenta- ta, haa yimbe Madiina ansariyankooŋe ngari, be ngoŋdini Nelaado, be coodandiri e makko wallude mbo.

N 22 : Hono foti duubi Nelaado wonno Makko hombo nodda ?

J - Duubi sappo e tati.

N 23 : Faade hoto Nelaado ferani ?

J - Ummaade Makka faade Madiina.

N 24 : Hono foti duubi o heddii Madiina ?

J - Duubi sappo.

N25: Hol ko farla e mum e sarioyaaji islaam ?

J- Askal, e koorke, e hajju, e jihaadi, e noddinaandu e ko wonah dum e sarioyaaji islaam.

N26 Hol ko ŋuri himmude e gol wole makko ?

J- Wolde badri mawnde nde.

Wolde Uhdi.

Wolde Ahjaabi.

Wolde udditgol Makka.

N 2 : Hol ko sakkiti tellaade e Quraana ?

J- Daalol Alla Toowdo O: (Kule ŋalawma mbo nduttetedon e nder hembo faade Alla, refti gooto kala timminane njobdi ko faggino ko, kambe be tooŋetaake hay dara 281) [-Simoore Baqara aaya: 281-].

N 28: Ndey Nelaado sankii ? hono foti duubi makko ngonnoo ?

J - O maayi e lewru Rabii awwal, e hitaande 11 ferga, hombo yahratenoo e capande jeegom e tati ndunngu.

N2 : Haal suddiibe Nelaado ?

- 1- Kadija biy Kuwaylid yo Alla wele mbo,
- 2- Sowdatu biy Jam'a yo Alla wele mbo.
- 3- Aa'isatu biy Abu Bakri yo Alla wele mbo.
- 4 - Hafsatu biy Umaru yo Alla wele mbo.
- 5 - Jeynaba biy Kujaymata yo Alla wele mbo.
- 6- Ummu Salamata biy Abi Umayyata yo Alla wele mbo.
- 7- Ummu HAbiibata Rmlata biy Abu sufyaana yo Alla wele mbo.
- 8- Juwayriyatu biy Haaris yo Alla wele mbo.
- 9- Maymuunatu biy Haaris yo Alla wele mbo.
- 10 - Safiyyatu biy Huyayyu yo Alla wele mbo.
- 11 - Jeynabu biy Jahsin yo Alla wele mbo.

N30: Hobe ngoni fiifŋe Nelaado worŋe ?

J - Worŋe tata:

Al Qaasim, ko noon o soowrateno.

E Abdullaahi.

E Ibraahiima.

Rewŋe ŋe:

Faadimata:

Ruqiyata.

Ummu Kulsum.

Jeynabu.

Denndaangal biɓɓe makko ko e Kadija yo Alla wele mbo, si wonah Ibraahiima, kambe fof be maayi ko adii mbo si wonah Faadimata oon maayi ko caggal makko lebbi jeegom,

31: Janɗa yogo e sifaaji taguyankooji Annabi ?

J- Ko o kakandiido e worɓe o wonah dabbo o wonah toowɗo, ko o daneejo jilludo bodewol, cukkuɗo waare, jaacɗo gite, mawɗo hunduko joom sukundu baleeru kurum, mawɗo balabe, uurɗo balngol e ko wonah di sifaaji tagu joodɗi

N31: Hol ko Annabi accani leñol makko ?

J- O accariibe laawol danawol, jemma maggol ko hono ñalawma maggol, hay gooto selatah ngol si wonah o halko, o accaani moyyere si wonah o tinndini nde leñol ngol, wonah bone si wonah o jeertini mbo leñol ngol.

xxxxxxx.

Feccere tafsiir.

N1: Janngu Faatiha pira mbo ?

J- Simoore Faatiha e tafsiir mum:

(En puɗɗariima innde Alla joom yurmeende heewnde huɓtadinde, joom yurmeende heeriinde wonande goonɗinɓe. Denndaangal jattooje ngoɗani Alla joom binnde 2. Joom yurmeende heewnde huɓtadinnde joom yurmeende heeriinde wonande gooaɗinde. Joom ñalawma njɓɓdi 4. Ko Aan min ndewata, e ko Aan min mballinto 5. Feewnu amen e laawol pooccingol 6. Laawol been be neeminda e dow maɓɓe, be ngonah tikkanaabe, be ngonah majjube). -[Simoore faatiha 1] -

Firo:

Simoore nde inniraama fatiha(udditirde) sabu ko kannde udditirte deftere Alla nde.

1 - (bismillaahi arrahmaani arrahiimi) ko e innde Alla puɗɗortoomi janngude Quraana, mbeɗa wallani Toowɗo mbeɗa barkinoro innde Makko .

(Allaahu) woni deweteedo e goongo, alah innirteedo nde innde mbo wonah Alla.

(Arrahmaani) jom yurmeende yaajannde kala huunde.

(Arrahiimi) joom yurmeende wonande goonɗinɓe.

2- (Al hamdu lillaahi rabbil aalamiina 2) woni denndaangal nooneeje jattooje e timmal

woodanii Alla bajjo O.

- 3 - (Arrahmaani arrahiimi) jom yurmeende yaajannde kala huunde, e joom yurmeende jokkunde wonande goonjɗinbe.
- 4- (Maaliki yawmid diini 4) jeyɗo ñalngu darngo.
- 5- (Iyyaaka na'abudu wa iyyaaka nasta'iinu) Aan tan min ndewata ko aan tan min mballinto.
- 6- (Ihdina siraada al mustaqiima) ko duum woni peewal faade e islaam e sunna.
- 7- (siraada allajiina an'amta aleyhim gayril maghaduubi aleyhim wolaa daaliin) laawol jiyaabe ma moyyube e annabaabe e rewbe e mabbe, ngol wonah laawol annasaara en e yahuudu en.

Ko sunno wiide caggal jangude faatiha wiide :(aamiin) duum woni yo Alla jab ñaagunde.

N 2: Janngu simoore jil jilati piraande ?

J- Simoore jil jila(dimmbere) e firo mare:

En puɗɗoriima e Innde Alla jo yurmeende heewnde huftadinde e joom yurmeende heeraniinde goonjɗinbe

(Si leydi ndi dimmbaama dimmbagol mum 1. Leydi ndi yaltini ko woni ko e nder reedu mayri2. Neddo o wii hol ko ndi wonndi 3 Ñalnde darnga, de ndi haala kabaruuji mayri e ko wadateno e mayri 4. Ndi wi'a ko Joom mayri wahyii ndi duum 5. Ñande heen, de yimbe be njalta hoobe carii ngam be kolle golle mabbe 6. Kala golludo fotde gabbel jarra e moyyere o yi'a nde. Kala golludo fotde gabbel jarra e bonannde o yi'a nde 8). [Simoore jal jala : 1 - 8].

Firo:Firo:

- 1- Si leydi ndi dimmbaama dimmbere sattunde wadoore ñalnde darngo.
- 2- Leydi ndi yaltini ko wonno ko e reedu mayri ummaade e yimbe maaybe e goddum.
- 3- Neddo o wi'a hombo haawa: Hol ko ndi leydi dillata hondi dimmbo ?!
- 4- E oon ñalawma mawɗo leydi ndi haala ko wafano e dow mayri foti ko ka boni wollo ko moyyi.

5 - Ko Alla anndini ndi O yamari ndi duum.

6 - (Ñalnde leydi ndi dimmbi, yimbe be njalta hobe ceerti ngam be ceedo golle maŋbe) e oon ñalawma mawdo, mbo leydi ndi dimmba- to, yimbe be njalta e nokku haasboore, hobe ngoni dente ceertude, haa be ceedo golle maŋbe deŋe mbaŋno ka aduna.

7- Kala golludo ko peesta ñuuñu tokoosu e golle moyye e diggere o yi'a de yeeso makko.

8- Kala golludo fotde duum kadi e bonannde, ma o yii duum yeeso makko.

N 3 : Janngu Simoore aadiyaati piraa nde.

J- Simoore aadiyaati e firo hende:

En puɗɗoriima e Innde Alla joom yurmeende heewnde huftadinde e joom yurmeende heeraniinde goonɗinbe.

Alla woondiri e dogooji di sawtuuji berde majji ina nane. E kubbooji taasande 1. E Pawñatoodi golwole subaka. Di iirta heen punndi(sollaaru). Di ngona e hakkunde dente. Pellet nedɗanke ko kaɗoowo ko joom makko yamiri yo tottir10. Pellet oon ko o ceediido e duum. E pellet oon ko o jidɗo moyyere sanne 8. Mbela o anndah si saaktaama ko woni e genaale. E yaltina ko woni e berde 10. Pellet Joom maŋbe ñande heen ko kumpatiido 11. [-Simoore Al Aadiyaati aaya 1 - 11]

Firo:0

1 - (wol aadiyaati): Alla woondiri pucci dogooji haa sawtuuji poofaali majji nane sabu sattude dogdu.

2- (Fal muuriyaati qadhan 2): O woondiri pucci di si kolce majji memendiri e kaaye de kubbat sabu sattude jan'gol e majje.

3- (Fal mughiraati subhan 3): O woondiri pucci pawñatoodi golwole saanga subaka.

4- (Fa asarna bihi naq'an 4): di ndillini e dogdu majji punndi(sollaaru).

5- (Fawasadna bihii jam'an): di ngoni e hakkunde dente e golwole aŋbe he.

6 - (Innal insaana li rabbi hii lakanuudun) pellet aade ko kaɗoowo moyyere nde joom makko ɗabbi e makko.

(Wa innahu alaa jhaalika la shahiidun): pellet oon de e haɗde mbo moyyere ko o ceediido, o waawah dum yeddude ngam laabtude duum.

8- (Wa innahuu lihubbil khayri la sadiidun): pellet oon sabu yiŋde mbo jawdi sanne o lomatndi.

(A falaa yaalamu ijaa buusira maa fil qubuuri) mbela oon aade mbo aduna hoomti anndah si Alla ummani wonŋe e baamuule o yaltini maayŋe e leydi ngam hasboore e njobdi huunde nde wonah hono no ŋe cikiri ?!

10- (Wa hussila maa fi suduuri 10): Ko woni berŋe e anniyaaji e piŋle e godŋum yaltina.

11- (Inna rabbahum bihim yawmaijin la khabiirun 11): pellet joom maŋŋe e oon ŋalawma ko O kumpatiido, hay ,ndiga suudotaako Mbo e fiyakuuji jiyaabe, ma O yobŋe e ŋuum.

N4 : Janngu simoore Qaari'a piraande ?

J- Simoore Qaari'a e firo mayre:

En puŋŋoriima e Innde Alla joom yurmeende heewnde huftadinde e joom yurmeende heeraniinde goonŋinŋe.

Ko innde e inde darnga1. Hol ko woni Qaari'a 2. Hol ko woni Qaari'a 3. ŋande yimŋe mba'i hono mbeŋon Alla carikon 4. kaaye ŋe ngona hono hottolla saraako 5. Tawi ko oon mbo peesirŋe mum nisi 6. Oon ko e nguurdam mbeldam o wonata. Tawi ko oon mbo peesirgal mum hoybi 8. Woni hodorŋe makko ko yiite wi'ateenge Haawiya. Hol ko anndin ma ko woni ngeen 10. Ko yiite wulnge (11). -[Simoore Al Qaari'a : 1 - 11-].

Firo :

1- (Al Qaari'a 1): woni waktu duyooowo berŋe sabu sattude kul huli mammba (hemo).

2 - (Mal Qaari'a 2): hombo woni o waktu duyooowo berŋe sabu mwnude kul huli ?!

3- (Hol ko anndin ma ko woni Qaari'a 3): Hol ko anndin ma - aan Nelaado - ko woni oon yonto mbo berŋe konggate sabu sattude kul huli mammba? oon woni ŋande darngo.

4- (ŋande yimŋe ŋe ngoni hono mbeŋon Alla carikon 4) ŋande berŋe nduyya yimŋe ŋe maba'a hono mbeŋon Alla carikon cariidŋi do e da.

5 -(kaaye ŋe mba'a hono hottolo ngoobaa- ko5) kaaye ŋe ngono hono hottollo ngoobaako sabu hoyde yaadu makko e dille makko.

- 6 - Kala mbo golle mum moyye buri golle mum bonde teddude.
- 7- Oon de o wonata ko e nguurndam mbeladam dam o hebata ka aljanna.
- 8- Kala mbo golle makko bonde buri jaalaade e golle mum moyye.
- 9- Oon de hodorde makko e ñiibirde makko ñande darngo ko yiite Jahannama.
- 10- Hol ko anndin ma - aan Nelaado - ko duum woni ?.
- 11- Ngeen ko yiite sattunde nguleeki.

N 5 : Janngu simoore Takaasur pira nde ?

J- Simoore Takaasur e firo mayre :

En pudforiima e Innde Alla joom yurmeende heewnde huftadinde e joom yurmeende heeraniinde goonjinbe.

(soklanii on wasndirde heewde jawdeele 1. Haa njuuri don genaale 2. Ko goongo, ma on nganndu 3. Refti ko goongo, ma on nganndu 4. Ko goongo ma on nganndu gandall yananeede 5. Tigi tigi ma on kolle yiite Jahiim 6. Refti ma on kolle nge ceedo don nge e wondude yananeede 7. Refti ma on naabne neemaaji) -[Simoore Takaasur: 1 - 8].

Firo :

- 1- (Soklanii mon - onon yimbe - wasandirde jawdeele e bibbe gaa e doftaade Alla.
- 2 - (Haa njuuridon genaale 2): Duum woni haa maaydon naatdon e genaale.
- 3 - Haananaana mon soklirde jawdeele mbaasondirde, ngaccon doftaare laawol Alla, ma on nganndu battane duum.
- 4 - Refti ma on nganndu batte duum.
- 5 - Ko goongo, si on nganndiino e yananeede ko on u;;inteebe faade e Alla, ma O yob on golle mon, ko coklirdon wasandirde jawdeele e bibbe kon.

E Innde Alla, ma on ceedo yiite ñande darngo.

Refti ma on ceedo ngol ceedagol yananeede ko aldah e sikke.

Refti ma Alla naabna mon e oon ñalawma, ñalawma mbo o naamnato mon ko O neemini mon ko e neemaaji, cellal e ngalu e ko wonah duum.

N 6 : Janngu Simoore Al Asri piraande ?

J- Simoore Al Asri e firo mum :

En puɗɗoriima e Innde Alla joom yurmeende heewnde huftadinde e joom yurmeende heeraniinde goonɗinbe.

(Alla woondarii yonto 1. Pellet, nedɗo ko e perte woni 2 Si wonah been goonɗinbe, be ngolli golle moyye, be mbasandiri goongo be mbasandiri muɗal 3). -[Simoore Al Asri: 1 - 3]-

Firo :

1- Alla woondiri yonto.

2- Kala nedɗo woni ko e ustaare e halkaare.

3- Si wonah oon goonɗindo o golli golle moyye, e wondude e duum be noddondiri e goongo e muɗal, ko be ngoni dadɗe e perte.

N 7 Janngu simoore Lummajati piraande ?

J : Simoore Hummajati e firo mayre :

En puɗɗoriima e Innde Alla joom yurmeende heewnde huftadinde e joom yurmeende heeraniinde goonɗinbe.

(halkaare woodani kala ño'oowo juwoowo guri yimbe. Oon dentindo jawdi o limtindi 2. Hombo sikka jawdi makko ndi ñiibnat mbo 3. Alah wonah no o sikkiri ni ma o werle e nder yiite. Holko anndin ma yiite Hudama 5. Ko yiite Alla hubboowe 6. Ngeen yellitattoo e berde 7. Hobe coka e nder manng 8. Nder doosde toowde 7). [- Simoore Hummaja 1 - 9 -]

Firo :

1- Musiiba e sattuende lebte woodani heewɗe ngam heewde ñoore yimbe, e yuwde be.

2- Oon mbo dentingol jawdi e tonngude ndi woni himme mum, o alah himme godɗo ko wonah duum.

3- Hombo sikka jawdi ndi o renndini ndi dadndat mbo e maayde, o heddo ko caasdo e nguur- ndam aduna.

- 4- Alah huunde nde wonah no o majjudo sikkiri nih, ma be mberle e yiite unoowe hela kala ko werla e mannge sabu sattude bone henge.
- 5- Hol ko anndin ma - aan nelaado -ko woni ngol jayngol moññatngol kala ko werla e maggol ?
- 6- Ngol ko jayngol Alla kubbatngol.
- 7- Ngool julatngol balli yimbe ngol naata e berde mabbe.
- 8- Been lebtateebe ina coka e nder maggol.
- 9- Hongol ka nder penŋe toowde haa be mbaawatah yaltude toon.

N 8 :Janngu Simoore Al Fiili piraande ?

J - Simoore Al Fiili e firo mayre :

En puɗɗoriima e Innde Alla joom yurmeende heewnde huftadinde e joom yurmeende heeraniinde gooŋɗinbe.

(Mbela a yi'aani no Joom ma wadi joom ñiiwo en 1. Mbela O wadaani peeje mabbe e nder majjinde 2. O neli e mabbe ndiwri Abaabiila 3. Hondi werloobe kaaye ittaade e sijiin 4. O wadi be hono ñaayko ñaamaako 5. -[Simoore Al Fiili 1 - 5 -]

Firo :

Mbela a anndah - aan nelaado - hono Joom ma wadi Abrahata e wondiiŋe makko joom en ñiibi ndebe paalano yirbinde Kaaba ?

O wadi feere mabbe bonnde ngam yirbinde Kaaba ko majjunde, be kebaani kobe ngoodono ko hibbitde yimbe faade Kaaba, hay heen huunde be kebaani.

O neli e mabbe ndiwri Abaabiila ndi ari e mabbe dente dente.

Hondi werloobe kaaye peewniraade loope kaayinde.

Alla wadiŋe hono ñaayko ko daabaaji ñaami di njaabi ko.

N 9 Janngu Simoore Quraysi piraande ?

J: Simoore Quraysi e firo mayre:

En puɗɗoriima e Innde Alla joom yurmeende heewnde huftadinde e joom yurmeende heeraniinde gooŋɗinbe.

(Sabu goowgol Quraysi 1. Goowgol mabbe datngal dabbunde e ceedu 2. Yo be

ndew Joom ndu suudu 3. Oon ñamminɗo be saanga ndebe keyɗi O hoolni be e kulol 4) [Simoore Quraysi: 1 - 4 -]

Firo:

- 1- Faanda e dum ko Quraysi en ina ngoowno ɗatngal dabbunde e ceeɗu.
- 2 - Goowgol maɓɓe ɗatngal dabbunde faade Yaman, e ɗatngal ceeɗu faade Saam tawa hoɓe kooli.
- 3- **Yo be** ndew Alla Joom ndu suudu hormaandu kanko tan, Oon newnandobe ngal ɗatngal, woto be ndenndin mbo e hay gooto
- 4- Oon ñamminɗo **bee nde be keyɗi**, O okkiɓe hoolaare saanga kulol, ko O wadi e berɗe aarabeeɓe mawninde ndu suudu, e teddinde hodɓe e toon.

N 1 : Janngu simoore Maa'uun piraan nde ?

J: Simoore Maa'uun e firo mayre:

En puɗɗoriima e Innde Alla joom yurmeende heewnde huftadinde e joom yurmeende heeraniinde goonɗinɓe.

(mbela a anndi oon pennoowo(jeddoowo) ñalawma njobdi 1. E oon duñroowo alyatiime ko satti 2. O hirjintah e ñamminde alyatiime 3. Wayli woodanii been juuloobe 4. Been welsandiibe juuldeele maɓɓe 5. Been golliroobe yiingo 6. E haɗoobe ko luɓrude dum lorataabe. -[Simoore Maa'uun: 1 - 7].

Firo :

- 1- Mbela a anndii oon pennoowo njobdi ñande darngo ?
- 2- E oon duñroowo alyatiime **mba'di** cattundi gaa ko o haajori ko.
- 3- O hirjintah hoore makko, o hirjintah godɗo e ñamminde baasɗo.
- 4- Halkaare e leɓte ngoodani juuloobe.
- 5 - Been fijoobe e juulde maɓɓe, be ngoyaako haa waktu juulde yawta.
- 6- Been golliroobe yeengo e juulde maɓɓe e golle maɓɓe, be labɓintah golle ngam Alla.
- 7- Hobe kada wallude godɗo huunde nde lorataabe sibe mballarii nde.

11 : Janngu Simoore Al Kawsara piraande ?

J - : Simoore Al Kawsara e tafiir hende :

En puɗɗoriima e Innde Alla joom yurmeende heewnde huftadinde e joom yurmeende heeraniinde goonɗinbe.

(pellet, min tottiima Al kawsara 1 Juul ngam joom ma, mboroda 2. Pellet, gañɗo ma kay woni tayaado. -[Simoore Al Kawsara: 1 - 3]

Firo :

Min tottiima -aan nelaado- moyyere heewnde, ina e ndeen weendu Kawsara ka aljanna.

Tottir neema Alla, e o neema, nde njuulanta mbo kirsa, ko luutndi ko sirkube mbaɗata ko, ballaraade sanamuuji mabbe kirse.

Gañɗo ma woni tayiido e kala moyyere yejjitaande, nde si nde jantaama nde jantire bonannde.

N 12 : Janngu Simoore Al Kaafiruuna piraande ?

J : Simoore Al Kaafiruuna e firo mayre :

En puɗɗoriima e Innde Alla joom yurmeende heewnde huftadinde e joom yurmeende heeraniinde goonɗinbe.

(maaku eehey mon heeferbe 1. Mi rewatah ko ndewaton ko 2. Onon ne, on ndewatah ko ndewat mi ko 3. Miin kadi mi wonah dewoowo ko ndewaton ko 4. Onon ne on ngonah rewoobe ko ndewat mi ko 5. Diine mon woodanii on, Minne diine am woodanii kam 6). - Simoore Al Kaafiruuna : 1 - 6 -

Firo :

Maaku - aan nelaado-: eehey mon yeddube Alla.

Mi rewatah jooni, wonah ko arata, ko ndewaton ko e sanamuuji.

Onon kadi on ndewatah, ko ndewat mi ko miin, oon woni Alla gooto O.

Miin kadi mi rewath ko ndewaton ko e sanamuuji.

Onon ne kadi on ndewatah ko ndewat mi ko miin, oon woni Alla gooto O.

Woodanii on diine mon mbo pepindaniɗon ko'e mon, minne woodanii kam diine am

mbo Alla tellini e am.

N 13 : Janngu Simoore Nasri piraande ?

J : Simoore Nasri e firo hende :

En puɗɗoriima e Innde Alla joom yurmeende heewnde huftadinde e joom yurmeende heeraniinde goonɗinbe.

(Si ballal Alla e udditaare ngari 1. Njiiɗa yimbe hobe naatira e diine Alla he pelle 2. Subhina yettude joom ma yaafno mbo, pellet ko jaafatoodo tigi 3. -[Simoore Nasri: 1 - 3 -].

Firo :

- 1- Si ballal Alla wonande diine ma ari - aan nelaado - e semmbinde ma, dum wadiina e saanga uddital Makka.
- 2- Njiiɗa yimbe hobe naata e islaam dental caggal dental.
- 3 - Anndu duum ko maande badaade gasde ko tagna ma ko neleede, subhino yettude joom ma, yettude mbo e neema ballal e uddital, dabbir mbo yaafuya, sabu ko jaabatoodo ñaagude jiyaabe makko, o yaafooŋe.

N 14: Janngu Simoore Al Masadi piraande ?

J: Simoore Masadi e firo mum :

En puɗɗoriima e Innde Alla joom yurmeende heewnde huftadinde e joom yurmeende heeraniinde goonɗinbe.

perti juude Abi Lahabin o perti 1. Jawdi makko e ko o faggii nafaani mbo 2. Ma o sume e yiite wadŋe lew lewɗu 3. E debbo makko doondotoodo ledde 4. Ina e daande mabbe boggol raɗo(yoora bado) 5. - [Simoore Masadi -].

Firo :

Perti juude bappa Annabi Abi Lahabin biy Abdul Muɗɗalibi sabu pertude golle makko, sabu ko o loratno Annabi yo kisal won e makko, golle makko cooyi.

Hol ko jawdi mum e biɓbe mum nafi mbo? Duum duñanaani mbo lebte, dum foodanaani be yurmeende.

Ma o naat yiite ñande darngo wadŋe lew lewɗu, o tampa e nguli henge.

Ma jom suudu makko Ummu Jamiil naat nge oon lorliratnoodo nelaado weddaade gi'e e laawol makko.

Ina e daande makko boggol moccirangol no tiidi, ngol o dowrate faade yiite.

N 15 : Janngu Simoore Iklaasi piraande ?

J - Simoore Iklaasi e firo mayre :

En puɗɗoriima e Innde Alla joom yurmeende heewnde huftadinde e joom yurmeende heeraniinde goonɗinbe.

(Maaku ko karŋko woni Alla gooto 1. Alla woni paandateedo 2. O jibinaani o jibinaaka 3. O alah hay pasa gooto 4. [Simoore Ikhlaasi : 1 - 4 -].

Firo :

Maaku - aan nelaado - Ko kanko woni Alla alah deweteedo e goongo, mbo wonah kanko.

Haajuuji tagoore nde ina bamte faade e makko.

O alah biɗɗo O alah jiknaado.

O alah jeradiijo e tagu mum he.

N 16 : Janngu Simoore Falaqi piraande ?

J - Simoore Falaqi e firo hende :

En puɗɗoriima e Innde Alla joom yurmeende heewnde huftadinde e joom yurmeende heeraniinde goonɗinbe.

(Mbeɗa moolo e joom Falaqi 1. E bone ko O tagi 2. E bone nibel jemma si ngel niɓɓadi 3. E bone guttooji e piɓle 4. E bone Haaside si o haasidiima 5). [- Simoore Falaqi : 1- 5 -]

Firo :

Maaku - aan nelaado - mbeɗa moolo e jom subaka, mbeɗa hoɗɗinoo mbo.

E bone ko lorata ummaade e tagaade.

Mbeɗa moolo e boneeji banngatɗi e jemma ummaade e daabaaji e wuyɓe.

Mbeda moolo e bone wileeŋe wuttooŋe piŋle.

E bone haaside gaño yimbe si o haasadiima ŋe ko Alla okkiŋe ko e neemaaji, hombo yiŋa yoŋi iw e maŋŋe, e libde torra e dow maŋŋe.

N 17 : Janngu simoore Annaasi piraande ?

Simoore Annaasi e firo mayre :

En puŋŋoriima e Innde Alla joom yurmeende heewnde huftadinde e joom yurmeende heeraniinde goonŋinŋe.

(maaku mbeda moolo e joom yimbe 1. Jeyŋo yimbe 2. Deweteedo yimbe 3. E bone cikki sikkinoojo birnatoodi 4. Oon cikki cikkinooowo e nder becce yimbe 5. Ummaade e jinneeji e yimbe 6). [- Simoore Annaasi: 1 - 6 -]

Firo :

1 -Maaku - aan nelaado -: Mbeda moolo, mbeda hoddino e Ma.

2- Jeyŋo yimbe, hombo fillito e maŋŋe no O haajara, jeyŋo godŋo alah mbo wonah kaŋko.

3 - Mbo yimbe ndewata e goongo, alah deweteedo e goongo mbo wonah makko.

4 - E bone seytaane oon beddatoodi sikki sikkeeji faade e yimbe.

5 - Oon beddatoodi sikkeeji faade e berŋe yimbe.

Cikki cikkinooowo ina wona e yimbe wollo e jinneeji.

Xxxxxx

Feccere Hadiis :

Hadiis gadana :

N 1: Timmin Hadiis:" golle pawii tan ko e anniyaaji....", jaŋta yogo e faayidaaji hembo ?

J - Ittaama e Amiir juulŋe Abi Hafsini Umar biy Kattaab yo Alla wele mbo o wii: Mi nani Nelaado hombo maaka : " Tigi tigi golle ko e anniyaaji, woodanii kala nedŋo ko o

annayi, kala mbo fergo makko woni faade e Alla e Nelaado mum; fergo makko ko e Alla e Nelaado makko, kala mbo fergo mum woni ngam hebde aduna, wollo debbo mbo o resat; fergo makko ko o feri ko faade e mum". Ko Bukaari e Muslim kabri mbo.

Faayidaaji ummaade e hadiis he :

- 1- Kala gollal alah e saga ngal daña anniya, foti ko juulde, e koorko, e hajju, e ko wonah dum e golle godde.
- 2 - Alah saga anniya labbinane ngam Alla.

x Hadiis dimma :

N 2: Yottin hadiis " kala puɗɗudo e huunde amen nde ..." jaŋta yogo e faayidaaji hembo ?

J- Ittaama e Yummum juulbe yummum Abdullaahi yo Alla wele mbo o wii: Nelaado yo jam e kisal won e makko : " Kala puɗɗudo e hunde amen nde ko jeyaaka e hende, duum ko ko ruttate". Ko Bukaari e Muslim kabri mbo.

Faayidaaji ummaade e hadiis he :

- 1 - Hadde fuddude e diine.
- 2 - Golle cosaade e diine kode duttateede de njabetaake.

x Hadiis tatabo :

N 3 : Yottin hadiis (nde min njoodfino ka nelaado yo jam e kisal won e mum ...), jaŋta yogo e faayidaaji mammo ?

J - Ittaama e Umar biy Kadfaab yo Alla wele mbo, o wii: nde min njoodfino sara nelaado ñalawma gooto, haa gorko joom comci daneeji tal ari e amen, joom sukundu baleeru kurum, batte datngal nji'taake e makko, hay gooto e amen anndah mbo, haa o joodi e sara nelaado, o tuggi koppi makko (jibriil) e koppi makko(nelaado), o fawi newe juude makko e bu'e makko, o wii: " Aan muhamdu habram ko woni islaam" O maakini mbo: " konde ceedotoɗa wonde deweteedo e goongo alah si wonah Alla, e wonde muhadu ko Nelaado Alla, ñiibna juulde tottira askal, koora lewru koorko, kajja e suudu he si a hattani faade e hendu laawol" o wii a "goonɗi" Min kaawa oyo hombo naabno oyo ina jaabo, o wii: " habram iimaan" O maaki: " nde ngoonɗinta Alla e malaykaaji mum, e defte makko, e nelaabe makko, e ñalawma darngo, e nde ngoonɗinta hoddira ko moyyi heen e ko boni heen" o wii: " a goonɗi" o wii: " habram

ihsaan(moyyinde) O maaki:" konde ndewata Alla ellee haŋa mbo yi'a hay si a yi'aani mbo kaŋko kam hombo yiima", o wii: " habram ŋalngu darnga" O maaki: " naabnaado o buraani naabniido o anndude", o wii: " haalanam maale mammba" O maaki:" nde kordŋ jibinta joom makko, nde nji'ata momsotoobe, holbe, aynaabe ndammiri, hobe burandira toowde kabeeje, refti o fokkiti, min ŋiibi setta, O maaki: Umar, mbela haŋa anndi naabnatonooŋo o ? Mbiimi ko Alla e Nelaado makko buri anndude, O maaki: " ko Jibriil ari ngam anndinde mon fii diine mon". Ko Muslim habri mbo.

Ina e faayidaaji hadiis he :

1 - Haalde doosde islaam joy de, deen ngoni :

Seedaade deweteedo e goongo alah si wonah Alla, e wonde Muhamadu ko nelaado Alla.

E ŋiibnude juulde.

E tottirde askal.

E hoorde lewru koorko.

E hajjude ka suudu Alla hormaandu.

2- Haalde doosde goonŋinde, kode jeegom :

Goonŋinde Alla.

E malaykaaji makko.

E defte mum(makko).

E nelaabe mum.

E ŋalawma darngo.

E hoddiro ko moyyi heen e ko boni heen.

3- Haalde doosde moyyinde, duum ko doosgal gootal, duum woni nde ndewata Alla ellee haŋa yi'a mbo, si a yi'ataa mbo, kanko kam hombo yiima.

4 - Waktu daraade darngo, ko Alla tan anndi dum.

Hadiis nayabo:

N 4 - Yottin hadiis buri timmude goonŋinŋe he goonŋinŋol..." haal yogo e faayidaaji hembo ?

J- Ittaama e Abu Hurayrata yo Alla wele mbo o wii: Nelaado Alla maaki: " buri timmude goonŋinŋe he goonŋinŋol ko: burdo o moyyude jikku". Ko Tirmijiyu habri mbo, o wii:" ko hadiis celludo".

Faayidaaji ummaade e hadiis he :

- 1 - Hirjinde e moyyude jikku.
- 2 - Timmude jikku ko e timmude goonŋinŋol.
- 3- Goonŋinŋol ina beydo ina usto.

Hadiis joyabo :

N5 - Yottin hadiis: " kala ngoondirdo ko wonah Alla..." haal yogo e faayidaaji mammo ?

J - Ittaama e Ibnu Umar yo Alla weleŋe wonde Nelaado maaki : " kala goondirdo ko wonah Alla o yeddi wollo o sirki". Ko Tirmiji habri mbo.

Faayidaaji ummaade e hadiis he :

- Dagaaki woondirde ko wonah Alla.
- Woondirde ko wonah Alla ko sirku tokooso.

Hadiis jeegobo :

N 6 - Yottin hadiis:" hay gooto e mon goonŋintah haa mi bura yideede e mum..." , jaŋta yogo e faayidaaji hembo ?

J - Ittaama e Anas yo Alla wele mbo, Nelaado yo jam e kisal won e makko maakim: " hay gooto e mon goonŋintah haa mi burana mbo baaba makko, e biŋbe makko e yimbe be fof". Ko Bukaari e Muslim kabri mbo.

Ina e faayidaaji hadiis he :

- Ina waddi yidde nelaado ko buri fof en.
- Duum ko e timmal iimaan jeya.

Hadiis jeedibo :

N7: yottin o hadiis" hay gooto e mon goonɗintah haa yidana musidɗo makko..." jaŋta yogo e faayidaaji he ?

J - Ittaama e Anas, Nelaado yo o his maaki : " hay gooto e mon goonɗintah haa o yidana musidɗo makko ko o yidani ko hoore makko". Ko Bukaari e Muslim kabri mbo.

Ina e faayidaaji hadiis he:

- Ina waddi e juuldo nde o yidanta juulbe moyyere hono nde o yidani hoore makko.
- Duum ko e timmude iimaan jeya.

Hadiis jeetabo:

N 8: yottin hadiis:" mi woondari mbo fittaandu am woni e junngo makko..." jaŋta yogo e faayidaaji mammo ?

Ittaama e Abi Sa'iid yo Alla wele mbo, wonde Nelaado maaki: " Mi woondiri mbo fittaandu am woni e junngo makko, pellet, honde foti(tolnondiri) e tatabal Quraana" Ko Bukaari habri mbo.

Yogo e faayidaaji hadiis he:

- 1 - Bural simoore Ikhlaasi.
- 2 - Hombo foti e tatabal Quraana.

Hadiis jeenabo:

N9: yottin hadiis" semmbe alah fehre alah " jaŋta yogo e faayidaaji hembo ?

J - Ittaama e Abu Muusa, wonde Nelaado maaki: " feere alah semmbe alah si wonah e Alla, ko ngalu e ngaluuji aljanna". Ko Bukaari e Muslim kabri mbo.

Ina e faayidaaji hadiis he:

- 1-Bural ngol konngol, e wonde ngol ko ngol ngalu e ngaluuji aljanna.
- 2- Hisnaade jiyaaɗo e feere e semmbe mum, e tuugnaade mbo e Alla.

x Hadiis sappabo:

N 10: Yottin hadiis " ko noon tigi ina e banndu husre " haal yogo e faayidaaji mammo ?

J - Ittaama e Nuumaan Ibnu Basiir yo Alla wele mbo o wii: mi nanii Nelaado ina maaka: " ko noon tigi ina e banndu husre si nde moyyi banndu fof moyyat, si nde bonii banndu fof bonat, ko ndeen woni bernde". Ko Bukaari e Muslim kabri mbo.

Yogo e faayidaaji hadiis he:

- 1- Ina e moyyude bernde moyyugol nder e boowal.
- 2- Himmirde moyyinde bernde sabu ko heen moyyere neddo woni.

Hadiis sappo e go'abo:

N 11: yottin hadiis:" kala mbo haala mum sakkitori e aduna: alah deweteewo e goongo si wonah Alla,,," janŋa yogo e faayidaaji e hembo ?

J - Ittaama e Mu'aaju ibnu Jabalin yo Alla wele mbo o wii: Nelaado maaki: " kala mbo konngol mum sakkitori: alah dewateedo e goongo si wonah Alla, o naata aljanna". Ko Abu Daawuuda habri mbo.

Yogo e faayidaaji hadiis he:

- 1- Bural laa ilaaha illal laahu, ngol konngol ina naatna neddo aljanna.
- 2- e bural mbo haala mum sakkitori e aduna laa ilaaha illal laahu.

Hadiis sappo e didabo:

N 12: Yottin hadiis" juuldo wonah juwoowo, wonah kufoowo " janta yogo e faayidaaji o hadiis ?

J - Ittaama e Abdullaahi Ibnu Mas'uud o wii: Nelaado maaki. " Goongindo wonath juwoowo guri yimbe, wonah kufoowo, wonah kaaloowo panŋare, wonah bondo demngal". Ko Tirmiji habri mbo.

Ina e faayidaaji hadiis he:

- 1- Hadde kala haala meere e mbonko.
- 2- Duum ko sifa juuldo e demngal mum.

x Hadiis sappo e tatabo:

N 13: Yottin hadiis" ina jeya e moyyude islaam neddo " janŋa yogo e

faayidaaji o hadiis?

J- Ittaama e Abu Hurayrata yo Alla wele mbo o wii: Nelaado Alla maaki: " ina jeya e moyyude islaam neddo: accude ko todɗaaki mbo". Ko Tirmiji e wobbe kabri mbo.

Ina e faayidaaji hadiis he :

- 1- Accude ko todɗaaki ma e gefe diine e aduna.
- 2 - Accude ko todɗaaki ma ko e timmal islaam ma.

x Hadiis sappo e nayabo:

N 14 : Yottin hadiis " kala jannugudo harfeere e deftere Alla " kaala yogo e faayidaaji mamba ?

J- Ittaama e Abdullaahi Ibnu Mas'uud: wonde Nelaado maki: " kala jannugudo harfeere e deftere Alla woodanii mbo heen moyyere, moyyere sowete laabi sappo, mi maakatah : alif laam miim ko harfeere, kono alif ko harfeere, laam ko harfeere, miim ko harfeere". Ko Tirmiji habri mbo.

Yogo e faayidaaji hadiis he:

- 1- Bural jannugude Quraana.
- 2- Kala harfeere nde njannuguda woodaniima heen moyyere .

XXXXXXXXXX

Feccere **nehdiiji** islaam:

Needi wondude e Alla:

N 1 - Hono needi wonirta wondude e Alla?

- J - 1- Teddinde Mbo kanko tedduɗo O.
- 2 - Rewde mbo kanko tan.
- 3 - Doftaade mbo.
- 4- Accude goopol mum.
- 5- Yettude mbo e mantude mbo kanko tedduɗo o e bural makko e neema mbo waawah Imeede.
- 6 - E muɗe e hoddiraaji makko.

Ne'di wondude e Nelaado.**N 2: Hono needi wondude e Nelaado wonrata ?**

- J - 1 - Rewde e makko e ñeemtinde mbo.
 - 2 - Doftaade mbo.
 - 3 - Accude woopde mbo.
 - 4 - Goonɗinde mbo ko o habri.
 - 5 - Waasde fuddude e sunno mɔkko ko alaano e hembo.
 - 6 - Yidde mbo ko buri ko njidfa fittaandu ma e kala nedfo.
- Mawninde mbo e walludde mbo e wallude sunno makko.

N 3: Hono needi wondude e jiknaabe wonrata ?

- J - 1 - Doftaade jiknaabe ko wonah goopol.
- 2- Ligganaade jiknaabe.
- 3- Wallude jiknaabe.
- 4- Humtude haajuuji jiknaabe
- 5 - Ñaaganaabe jiknaabe.
- 6- Ne'anaadebe e konngol, dagaaki **Wi'de** be "is" ko ngol buri famɗude e konngudi.
- 7 - Moosde e yeeso jiknaabe mi ñirbintaako.
- 8 - Mi bamtatah sawtu am e dow sawtu jiknaabe, mi hedooobe, mi tayatah haala mabbe, mi noddirtaabe inde mum en, ko mbi'at mi ko " baaba am" "neene am".
- 9 - Mi dabba sakkiteede si mina naata e suudu mabbe.
- 10 - Buucaade junngo e hoore jiknaabe.

Neediiji jokkude endam :**N 4 : Hono njokkirat mi endam ?**

- J - 1- Juuraade badiibe ummaade sidfo gorko e debbo e bappa e gorgol e kaawiraado e yummo tokooso e ko heddi burbe badaade.

- 2 - Moyyude e mabbe ka konngol e golle e wallude be.
- 3 - Ina e duum jotondirde e mabbe e naabnaade alhaaliiji mabbe.

Nehdiiji musidal ka Alla.

N 5 : Hono ngondirat mi e musibbe am e sehilaabe am ?

- J -1- Mi yidat mi wonda e moyyube.
- 2- Mi reento mi acca wondude e bonbe.
- 3- Mi salmina sibbe am mi tottabe junngo.
- 4- Mi juuroyoobe sibe ñawi mi ñaaganoobe cellal.
- 5- E ñaaganaade(bugmitde) isludo
- 6- Mi nooto noddaandu makko si o noddii kam ngam juuraade mbo.
- 7- Mi laabana mbo reedu.
- 8- Mi walla mbo si o tooñaama, mi hadana mbo tooñanŋe.
- 10 - Mi yidana sidde am juuldo ko njidan mi hoore am.
- 11- Mi walla mbo si o hatojini e ballal am.
- 12- Mi waasa mbo memnude lorlo ka konngol wollo e gollal
- 13- Mi reena sirru makko.
- 14- Mi yattataako mbo, mi ño'ataa mbo, mi yawataako mbo, mi haasidtaako mbo, mi ñukkintaako mbo wollo mi fuunta mbo.

Nehdiiji koddigal :

N 6: Hol ko woni ne'diiji koddiijo ?

- J-1- Mi moyya e koddiijo ka konngol e golle mi walla mbo si o hatajini e ballal am.
- 2- Mi ñaaganoo mbo saanga juulde wollo dewgal e ko wonah duum.
- 3- Mi salminoya mbo si o ñawi, si o hebi musiiba mi muññita mbo.

- 4- Mi okka mbo ko defat mi e ñaamdu fotde kattane(baawal).
- 5- Mi yottintaa mbo lor foti ko e konngol wollo gollal.
- 6- Mi bittintaa mbo e sawtu toowdo wollo mi ñukkindoo mbo, mi muñanat mbo.

Nehdiiji hodtude kodo:

N 7: Hol ko woni ne'diiji kodtiigu e kodo ?

- J-1- Mi nooto oon noddudo mi faade kodtiigu.
- 2- Si mi faalaama juuraade gooto mi dabbat yamiroore e fodoore.
- 3- Mi dabba sakkiteede(yamiroore) ko adi naatde.
- 4- Mi leelata e juuragol he.
- 5- Mi meernat gite am e yimbe galle he .
- 6- Mi bismoto kodo mi jabboo mbo jabbagol burngol moyyude, mi wertana mbo yeeso, mi bismoroo mbo konngodi moyyudi.
- 7 - Mi joddiina kodo e nokku burdo moyyude.
- 8- Mi hodtira mbo ñaamdu e yardu.

Neediiji ñaw :

N 8: Janja neediiji ñaw e juuraade ñawdo ?

- J 1- Si mi tini muusallo, mi fawat junngo am ñaamo e nokku he, mi wi'a: " bismillaahi laabi tati" . mi wi'a: " mbeda moolo e teddungal Alla e mbaawko makko e bone ko hebi mi ko mbeda reeno" laabi jeedifi.
- 2 1- Miɗa wela ko Alla hoddiranimi ko mi muñat.
- 3- Mi yaawno e juuraade sidɗo am ñawdo, mi ñaaganoo mbo, mi waasa juutnude jonnde sara makko.
- 4- Mi mocca mbo, ko aldah dabɓude mbo duum e am.
- 5- Mi wasiyoo mbo muñal e ñaagaade, e juulde e laabal ko kattan mi.
- 6- Ñaaganaade ñawdo o:" mbeda toro Alla tedduɗo o joom arsi mawdo o, nde o safrat ma" laabi jeedifi.

Ne'diiji dabbude ganndal :**9- Janŋa nehdiiji dabbude ganndal ?**

- J 1- Labbinde anniya wonande Alla tedduŋo O.
- 2- Mi gollira ganndal ngal njanngu mi ngal.
- 3- Mi hormo jannginoowo mi teddina mbo si hombo tawa wollo o tawaako.
- 4- Mi jooŋo e yeeso makko wondude e needi.
- 5- Mi hedo mbo no moyyi mi waasa tayde mbo si hombo janngina.
- 6- Mi neho si mbeda naabno.
- 7- Mi noddirtaa mbo innde makko.

Neediiji jonnde :**N 10- Hol ko woni nehdiiji jooŋnde ?**

- J-1- Mi salminat yimbe jonnde be.
- 2- Mi jooŋo ŋo **jooŋnde** nde haadti ŋo, mi ummintah hay gooto e jonnde makko, wollo mi jooŋo hakkunde dŋo ko aldah e yamiroore mabbŋe.
- 3- Mi yaacna jonnde ngam godŋo jooŋo.
- 4- Mi tayatah yeewtere jonnde nde.
- 5- Mi wayno ko adii de ummotoo mi e jooŋnde he.
- 6- Si jonnde nde gasi mi ŋaago ŋaagunde Kaffaara jonnde. " senaare woodanii ma Alla e jettooje ma, mbeda seedo alah dewateedo e goongo mbo wonah aan, mbeda yaafna ma mbeda rutto e ma".

Nehdiiji doyngol :**N 11: Janŋa nehdiiji doyngol.**

- J -1- Mi daanoto law.
- 2- Mi daano mbeda wondi e laabal.
- 3- Mi hippataako si mina daano.
- 4- Mi leloroto bannge am ŋaamo, mi fawa junngo am ŋaama les haanaweram ŋaamre.

- 5- Mi fiidfa leeso am.
- 6- Mi jannat ŋaagule doyngol, hono aayatal kursiyu, e simoore Iklaasi, e maw'uujatayni laabi tati, mi wi'a : " e Innde ma Aan Alla maayat mi e hende nguurat mi".
- 7- Mi fina ngam juulde fajiri.
- 8- Mi wi'a caggal nde pinmi ummaade e doyngol: " Jettooje ngoodanii Alla guurnudo men, caggal nde o wari men, ko e makko woni saaktorde".

Ne'diji ŋaamdu:

N 12: Hol ko woni neediiji ŋaamdu ?

Jaabawol :

- 1- Mi anniyo e ŋaamde am e njaram am kulol e doftaade Alla.
- 2- Lootde juude diŋe ko adii ŋaamde.
- 3- Mi wi'a: " bismilliihi" mi ŋaamra junngo am ŋaamo e banng e am, mi ŋaamatah e hakkunde lahal, wollo e yeeso godfo.
- 4- Si mi yejjiti wiide bismillaahi mi wi'a: " bismillaahi e arwannde e sakket".
- 5- Mi welete ŋaamdu woodaandu ndu, mi aybintaandu, si ndu weli kam mi ŋaama, si ndu welaani mi mi acca.
- 6- Mi ŋaama lonng e seeda, mi ŋaamatah ko heewi.
- 7- Mi wuttatah ŋaamdu wollo njaram, mi accat haa buuba.
- 8- Mi renta e ŋaamdu ndu koreeji e kodo.
- 9- Mi idataako ŋaamde heccube mi .
- 10- Mi innat Alla saanga yarde, mi yara mbeŋa joodi e goobe tati.
- 11- Mi yettat Alla caggal gasnude ŋaamdu.

Neediiji boornanteeri:

N 13- Limtu neediiji boornanteeri.

- 1- Mi fuddorto boornorde ŋaama, mi yetta Alla.
- 2- Mi juutnatah comcol haa yawta kolbuli.

- 3- Sukaabe worbe boornotaako boornanteeri rewbe, sukaabe rewbe be boornataako comci worbe.
- 4- Waasde nanndinaade e comci heefareebe wollo faasiqeebe.
- 5- Bismaade saanga boortugol comci.
- 6- Idaraade boornaade fada koyngal ñaamal, e idorde nanal saanga boortugol.

Neediiji badɗagol:

N 14: Janɗa neediiji badɗagol ?

- J- Mi wi'at: " bismillaahi, jattooje ngoodani Alla". (senaade woodani oon eeltando amen o, min ngonaana hattanbe mbo 13. Pellet, faade e Joom amen min nduttato 14). -[Simoore Jukrufi : 13-14-]
- 2- Si a wirtiima juulɗo, salmin mbo.

Neediiji laawol :

N 15: Janɗa neediiji laawol ?

- J - 1- Mi fotondira mi yankino e yaadu am, mi yahra bannge ñaama ka laawol.
- 2- Mi salminat oon mbo kawrumi.
- 3- Mi meerna gite am, mi lorlatah hay gooto.
- 4- Mi yamira ko moyyi, mi hada ko bonii.
- 5- Mi ittat ko lorata e laawol.

Nehdiiji naatgol galle e yaltude mbo.

N 16- Janɗa ne'diiji naatgol galle e yaltude e hembo?

- J - 1- Mi yaltira fela am nana mi wi'a: " mi fudɗariima innde Alla, ko e makko mbakkaliimi, feere alah semmbe alah si wonah e Alla, Alla mbeda mooli ma nde majjat mi wollo mi majje, wollo mi fergito wollo mi fergite, wollo mi tooña wollo ,mi tooñe, wollo mi majja wollo majje e dow am".
- 2- Mi naatrat galle e koyngal am ñaamal, mi wi'a: " e innde Alla min naatri, e innde Alla min njaltiri, e joom amen min mbakkali".
- 3- Min puɗɗoro soccaade, refti min calmin yimbe galle be.

Ne'diiji humtude haaju:**N 17 - Janŋa neediiji humtude haaju ?**

- J-1- Mi naatrat koyngal am nanal.
- 2- Mi wi'a saanga naatgol: " bismillaahi, Alla mbeda mooli ma e jinneeji gori e jinneeji dewi".
- 3- Mi naatdah e huunde wafnde innde Alla.
- 4- Mi suuro saanga humtude haaju.
- 5- Mi haalatah saanga humtude haaju.
- 6- Mi huccittah funnaange, mi ruŋtataako mbo saanga coofgol wollo jahgol dow wuro.
- 7- Mi huutorat junnga am nano saanga ittugol sobe, mi huutortah ñaamo.(labbinoratmi ko junngo am nano)
- 8 - Mi humtatah haaju am e dowdi wollo e laawol do yimbe ndewata.(mi selataa e dow bolol wolla e dowdi)
- 9- Mi lootat juude am(mi soodoto)caggal humtude haaju.
- 10- Mi yaltirat koyngal am nanal, mi wi'a: " yaafuyo ma".

Neediiji misiide:**N 18- Janŋa ne'diiji misiide (juulirde)?**

- J -1- Mi naatrat misiide(jama) koyngal am ñaamal mi wi'a: " bismillaahi, Alla udditan am dame yurmeende ma".
- 2- Mi joodotaako hami juula darde dide.
- 3- Mi wirtataako e yeeso juuloobe, wollo mi yeeyna majjere, wollo mi yeeya, wollo mi sooda e nder misiide.
- 4- Mi yaltirat misiide koyngal am nanal mi wi'a: " Aan Alla mbeda ñaagoma e bural Ma.

Neediiji calmingol:**N 19 - Janŋa ne'diiji calmingol ?**

- J -1- Si mi hawrii e juuldo mi idarat mbo salminaandu, e wiide: " yo kisal won e mon e yurmeende Alla e barke makko" mi jooportaako junngo am tan.

- 2- Mi moosat e yeeso mbo calminat mi o.
- 3- Mi tottat mbo junngo ñaamo.
- 4- Si woodi calmindŋ mi salmitorta no buri moyyude, wollo mi rutta hono mum.
- 5- Mi adartaako keefeero salminaandu si mi hawri e makko, si o salmani mi rutto hono no o salmaniri mi nih.
- 6- Suko salminta mawdŋ, badɗiidŋ salmina jahoowo, jahoowo salmina joodiidŋ, seeda calmina heewŋe

Ne'diiji sakkintinaade(waynaade):

N 20: Janŋa ne'diiji sakkintinaade ?

- J-1- Mi dabbat sakkiteede ko adii nde naatat mi e nokku.
- 2- Mi dabbat sakkiteede laabi tati, mi beydatah, caggal duum mi yaha.
- 3- Mi honnga baafal e newuya, mi darataako mi huccita e damal, ndaratoomi ko e ñaamo wollo e nano maggal.
- 4- Mi naatatah e baaba am wollo e yummo am wollo e goddŋ, tawa mi dabbbaani sakkiteede yo mi naata, haa teenŋi ko adii fajiri e yonto pooftagol njollor, e caggal geeye.
- 5- Mbeda waawi naatde nokkuuji dŋi kodaako, hono Sافرردو e dŋo yeeyete ko aldah e dabbude sakkiteede.

Ne'diiji newanaade kulle:

N 21 : Janŋa ne'diiji newanaade kulle (muumunteejji)

- J-1- Mi ñamminat kullel ngel mi yarna ngel.
- 2- yurmaade ngel, e waasde roonde ngel ko ngel hattanaani.
- 3- Mi leptatah muumunteyel e kala mbaadi e lebte wollo e torro.

Ne'diiji coftal balli:

N22: Janŋa neediiji coftal balli.

- J-1- Mi anniyoto e coftal balli he sembinde ngam doftaade Alla e weluyo makko.

2- Min pijatah e saanga juulde.

3- Sukaabe worbe pijdatah coftal balli e sukaabe rewbe.

4- Mi boornoto comci cuurooji awra saanga coftal balli.

5- Mi woddototo caftal balli karmungal, hono lapñpude e yeeso e huñcude awraaji.

Nehdiiji gaajaate:

N 23- Janṭa yogo e ne'diiji gaajaate.

J- 1- Goonḡude e gaajaate e waasde fende.

2- gaajaate de ngalah jalkitgol e lorde e hulbinde.

3- Waasde hebbinde gaajaate.

Neediiji islude:

N 2 : Janṭa ne'diiji isluḡo.

J-1- Waḡde junngo wollo comcol wollo sarbet e hunduko saanga islugol.

2- Yettude Alla caggal islude wiide:" jettoojee ngoodani Alla.

3- yo sidḡo mum wollo gondiijo mum wii: " yo Alla yurmo ma".

Si oon wi'i noon yo o wii:" yo Alla feewnu mon moyyina battane mon".

Neediiji ṅaablugol:

N 25: Hol ko woni nehdiiji ṅaablugol.

J-1- Etaade teerude ṅaablugol.

2- Waasde bamtude sawtu hono wiide" aa" "aa".

Fawde junngo e hunduko.

Neediiji janṅgude Quraana tedduḡo o.

N 26: Janṭa neediiji janṅgude.

J-1- Janṅgude Quraana tawa haḡa wondi e laabal

2- Joodaade wondude e needi e nedḡankaagal.

3- Moolaade e bone seyḡaane saanga nde puḡḡotoda janṅgude.

4- Mbeda yeewtindo Quraana.

XXXXXX

Feccere jikkuuji:

N1: Janɗa bural moyɗude jikku.

J : Annabi maaki: " Buri timmude goongɗinɓe he iimaan, ko burɓe moyyude jukku" Tirmiji e Ahmadu kabri mbo.

N 2: Hol ko wadi heɗen njaggito e jikkuuji islaamiyankooji.

J -1- **Sabu ko duum** sabaabu gilli Alla.

2- Ko sababu yidde tagoore nde.

3- Ko duum buri teddude kala huunde e peesirgal.

4- Moyyude jikku ina wonw sabaabu sowa- neede njeenaari e baraaje.

5- Ko maande timmude iimaan.

N 3: Hodo yéttaten jikkuuji.

J- E Quraana tedduɗo o, Alla Toowɗo O maaki: (Pellet, o Quraana kombo peewnoowo wonande ko buri fooccaade). [- Simoore Israa'i : 7-] Ina e sunna annabiyanke: Ka Nelaado yo jam kisal won e mum maaki: " pellet, neldaami ko haa mi timmina jikkuuji moyyi". Ko Ahmadu habri mbo.

N 1: Hol ko woni moyɗinde e mbaydiiji mum ?

J- Duum woni reende Alla ko duumi, e tottirde moyyere e moyyude e tagaabe.

Annabi yo jam e kisal won e mum maaki: " Pellet, Alla yamarii moyyinde e kala huunde". Ko Muslim habri mbo.

Ina e mbaadiiji moyyinde:

Moyyinde e dewal Alla, duum woni labbinande Alla dewal ngal.

Moyyinde e jiknaabe ka bolle e golle.

Moyyinde e endam e badiibe ma.

Moyyinde e koddiijo.

Moyyinde e alyatimeebe e miskineebe.

Moyyinde e bonŋo e ma.

Moyyinde haala.

Moyyinde saanga jeddandirgol.

Moyyinde e kulle (muumiteeje).

N 5 - Hol ko woni mbeñdi moyyinde ?

J- Mbeñdi moyyinde woni bonnude.

x Ina e dūum: Accude labbinande Alla dewal.

E aayaade jiknaabe.

E tayde endameeje

E bonde koddigal.

E accude moyyude waasbe e miskineebe e ko wonah dūum ummaade e konguŋi bonŋi e golle bonde.

N 6: E ko woni nooneji hoolaare e mbaydiiji mum ?

Jaabawol:

1- Hoolaare e reende hakkeeji Alla.

Mbaadiiji mum: hoolaare tottirde dewe hono juulde, askal, e koorko, e hajju, e ko wonah di ko Alla farli e dow men.

1- Hoolaare e reende hakkeeji tagoore

Reende guri yimbe.

E jawdeelee maŋbe.

E yiyameeje maŋbe.

E sirruuji maŋbe, e denndaangal kobe ndesndi ma.

Alla daali e jaŋtaade sifaaji malaabe: (e been renoobe kobe koolna e aadiiji maŋbe 8) [- Simoore Muuminuun: 8-]

N 7: Eko woni mbeñdi hoolaare ?

J- Njanfa, duum woni sankude hakkeeji Alla e hakkeeji yimbe.

Annabi mbo jam e kisal woni e mum maaki: " maanddeji Naafige ko tati " si o resndaama o njanfo". Ko ko hawra e mum.

N 8: Holko woni jikku goonŋude ?

J- Ko duum woni haalde ko yaadi ko woni ko wollo huunde no nde woniri nih.

Ina e mbaadiiji mum:

Goonŋude e haala wondude e yimbe.

Goonŋude e fodoore.

Goonŋude e haala e golle.

Annabi mbo jam e kisal woni e mum maaki: " pellet, goongo ina dowaa faade e diggere, diggere ina dowaa faade e aljanna, gorko seeratah haalde goongo haa o winnde ka Alla ko goonŋudo. Ko ko hawra e mum.

N 9 Holko woni mbeñdi goonga ?

J-Fenaande, duum woni ko luuti ko woodi, ina heen, fenaande yimbe, e luutndaade fodoore, e seedaade fenaande.

Annabi yo jam e kisal won e mum maaki: " pellet, fenaande ina dowaa faade e faajiraagal, faajiraagal ina dowaa faade e yiite, gorko seeratah ina fena haa o winnde ka Alla penoowo". Ko ko hawra e mum. Annabi yo jam e kisal ngon e mum maaki: " maale naafige ko tati" o janti heen" si o yeewti o fena, si o fodi o luutndo". Ko ko hawra e mum.

N 10 : Janŋa nooneeji muñal ?

J - Muñde e dow doftaade Alla.

Muñde gaa e goopol.

- Muñde hoddiraaji muusdi, e yettude Alla e kala alhaali.

Alla toowdo o daali: (Alla ina yidi muñoobe 146). - Simoore Aali Imraana : 146) Annabi yo jam e kisal ngon e mum maaki: " Heskey fiyaaku juuldo huunde mum fof ko moyeere, hay gooto alah duum si wonah goonŋindo, si ko weli hebii mbo o yetta dum

wona moyyere mum, si lorla hebii mbo o muña duum wona moyyere mum". Ko Muslim habri mbo.

N 11: Hol ko woni mbeñji muñal ?

J - Duum woni wasde muñde e dewal, e wasde muñde e goopol, e metteede hoddiraaji foti e konngi wollo golle.

Ina e mbaadiiji mum:

Woodeede maayde.

Lappude koobe.

Seekde comci.

Sarde sukundu.

Ñaaganaade fittaandu mum halkaade.

Annabi mbo jam e kisal woni e mum maaki: " Njɔɔdi yaadata ko e mawnude musiiba Alla si yidii yimbe O jaribatobe, kala e mabbe belaado o daña weluya, kala tikkudo o heba tikkere Ko Tirmiji e Ibnu Maaja kabri mbo.

N 13: Janja jikku ballandiral ?

Duum woni wallandirde yimbe hakkunde mabbe e goongo e moyyere.

Mba'diiji ballondiral:

5 - **Wallandirde** e ruttude hakkeji.

Wallandirde e ruttude tooño.

Wallandirde e humtude haajuuji yimbe e miskineebe.

Wallandirde e kala moyyere.

Wasde wallandirde e bakkaat e torra e añanaagal.

Alla toowdo o daali: (mballandire e diggere e kulol Alla wote mballandire e bakkaat e ngañgu kule Alla pellet, Alla ko cattudo lebte 2). [- Simoore Maa'ida: 2-] Annabi mbo jam e kisal woni e mum maaki: " Goonɗindo e goonɗindo ko hono mahdi, gooto e mabbe in semmbina goddo o). Ko ko hawra e mum. Annabi yo jam e kisal ngon e mum maaki: " Juuldo woni musiddo juuldo, o tooñotaa mbo, o hoynataa mbo, kala gondo e haaju musiddo mum, Alla wona e haaju makko, kala ittando juuldo

bittere, Alla ittana mbo bittere e bitte ñande darngo, kala cuurdo juuldo Alla suura dum ñande darngo). Ko ko hawra e mum.

N 13 : Hol ko woni nooneji jikku kersa ?

J - 1- Hersude Alla, woni waasde woopde Mbo.

2 - Hersude yimbe: accude haalde panjare e bonde demngal e yaltinde awraaji.

Nelaado Alla maaki: " goonjinde ko huunde e capande jeedifi" wollo " huunde e capande jeegom" gedal, buri heen toowde ko wiide: Laa Ilaaha illallaaha, buri heen leesdude: ko ittude ko lorata e laawol, gacce ko gefel e goonjinde". Ko Muslim habri mbo.

N 14: Janja mbaadiiji jikku yurmeende.

J- Yurmaade mawbe e teddinde be.

Yurmaade famarbe duubi e sukaabe.

Yurmaade baasdo e miskiin e katajindo.

Yurmaade kulle duum woni nde ñammintaa de mbaasaade lorde.

Ina e duum konngol Annabi: " hada yi'a goonjinbe e yurmandirde be e yidandirde be e endandirde be ko hono banndu, si heen tergal muusaama godde de noddandira hijkayinaade e paawngal". Ko ko hawra e mum. Nelaado mo jam e kisal woni e mum maaki: " Yurmotoobe Alla yurmotoobe, njurme wonbe e leydi, wonbe kammu njurmo mon". Ko Abu Daawuuda e Tirmiji habri mbo.

N 15 : Hoko woni nooneji jikku yidde ?

J - Yidde Alla.

Alla toowdo o daali: (Been goonjinbe buri sattande Alla gilli). [- Simoore Baqara: 156 -]

Yidde Nellado.

O maaki: (Mi woondari mbo fittaandu am woni e junngo Makko, gooto e mon goonjintah haa ko o yidi mi ko bura ko o yidi ko baaba makko e yumma makko". Ko Bukaari habri mbo.

Yidde goonjinbe, e yidandebe moyyere hono hono no yidiranda hoore ma.

Annabi mbo jam e kisal woni e mum maaki: " Hay gooto e mon goonjintah haa o yidana musidfo mum ko o yidani ko hoore mum. Ko Bukaari habri mbo.

N 1 : Anndin weytaade yeeso .

J- Duum woni wellitaade yeeso, wondude e weltaare e mooso e newaare e hollirde wel-taare saanga hawrude e yimbe.

Duum woni mbeñdi ñirbinaade e jeece yimbe ko addantabe dogde.

E bural duum hadisaaji keewdi ngarii heen, ittaama e Abu Jarri yo Alla wele mbo, o wii: Nelaado maaki: " Woto yaw e moyyere hay huunde, hay si ko hawrude e musidfo ma e yeeso weytiingo". Ko Muslim habri mbo. Nelaado yo jam e kisal ngon e mum maaki: " moosede ma e yeeso musidfo ma ko sadak". Ko Tirmiji habri mbo.

N 17: Ko woni haasidaagal ?

J - Duum woni woodeede iwde neema e godfo wollo añande godfo neema.

Alla daali:(e bone haaside si o haasadiima 5) Simoore Falaqi: 5-].

Ittaama e Anas Ibnu Maalik, Nelaado yo jam e kisal won e mum maaki: " wote ngañandire, wote kaasidire, wote ndurjandire, ngone jiyaabe Alla hodon ngoni musibbe". Ko Bukaari e Muslim kabri mbo.

N 18: Hol ko woni jalkitde ?

J- Duum woni jalkitde musidfo ma e hoynude mbo, dum dagaaki.

Alla hadi duum: (eehey mon goonjinbe woto yimbe njalkit wobbe be ina waawi nde be ngonat burbe moyyude e mabbe woto rewbe njalkit rewbe yaama ndebe burata been moyyude wote njuwe ko'e mon wote noddondire coowooje bonii inde faasiqaagu caggal iimaan kala mbo tuubaani caggal duum ko been ngoni tooñbe 11). [- Simoore Hujuraati: 11-]

N 19: Anndin yankinaare ?

J- Duum woni nde nefdo waasata yiide hoore makko e dow yimbe, o yawataabe o salataako goongo.

- Alla toowdo O daali: (e maccube Alla been yahoobe e dow leydi hobe ngoni yankaniibe). [- Simoore Furqaan: 63-] Hawnan woni: yankaniibe. Nelaado Alla maaki: " Hay gooto yankinantaako Alla si wonah O bamta mbo". Ko Muslim habri mbo. Nelaado maaki: " Pellet, Alla wahyiima e am nde njankintadon haa gooto e mon waasa wasaade e godfo, gooto e mon kadi waasa yawtude keerol e e dowgoddo o". Ko Muslim habri mbo.

N 30 : Hol ko woni nooneji mawnakinaare harmunde nde ?

J – 1- Mawnakinaade e goongo, duum woni ruttude goongo e waasde mbo jabde.

2- Mawnakinaade e dow yimbe, duum woni yawdebe e hoynudebe.

Nelaado Alla maaki: " Nelaado maaki naatatah aljanna oon mbo woni e bernde makko fotde gabbel jarra e mawnakinaare". Gorko gooto wii: pellet, gorko ina yida nde comcol mum moyyata, pade mum njooda ? O maaki: " Alla ko jooddo hombo yidi ko yoodi, mawnakinaare woni: ruttude goongo e yawaade yimbe". Ko Muslim habri mbo.

Badrul haqqi: woni ruttude goongo.

Gamdu annaasi woni: yawde yimbe.

Comcol joodngol e pade joodde wonah e mawnakinaare jeya.

N 21: Janja yogo e nooneji tuppude (fuuntude) harmunde ?

J - Fuuntude e njeeygu e cootgol, duum woni suudde ayiiba ko yeeyete ko.

- Fuuntude e janngude ganndal, hono gujjugol janngoobe saanga betooji.

- Fuuntude e konngol hono seedaade fepindaande e fenaande.

- Waasde huubnude ko kaalnaa e ko kawru- nada e yimbe.

E hadde fuuntude e tuppude, Nelaado wirtiima joowel ñaamdu, o naatni junngo makko nder hengel, peedeeli mum leppi, O maaki: " ko dum woni jom ñaamdu ?" o wii: ko dum tobadum aan Nelaado Alla, O maaki: " ko hadma wafde dum dow haa yimbe be nji'a dum? kala puuntufo amen jeyaako e am". Ko Muslim habri mbo.

Assubratu: woni joowel ñamri.

N 22: Hol ko woni ñoore ?

J- Duum woni haalde e musiddo ma ko o aña tawa o tawaaka (hombo wirni).

Alla toowdo o daali: (woto yogo e mon ñoh yogo goddo o mbela gooto e mon ina yidi nde o ñaamata teew musiddo makko hombo maayi on ngañii duum kule Alla pellet, Alla ko jaboowo tuubabuyo ko jurmotoodo 12). [- Simoore Hujuraati: 12-]

N 23 : Anndin baddoowo ?

J- Duum woni eggude jeewte hakkunde yimbe nawana wobbe ngam bonnude hakkunde mabbe.

Nelaado yo jam e kisal won e makko maaki: " baddoowo naatata aljanna". Ko Muslim habri mbo.

N 24: Hol ko woni ngaameelo ?

J- Duum woni tinde niseede saanga gollude moyyere e ko waddi e neddo gollude dum.

Ina heen: Aamde gollude golle badfiide.

Alla toowdo O daali: " Pellet, naafiqeebe be hobe kodo Alla kanko ne hombo hodoobe, sibe ummiima faade e juulde be ummoto hobe ngaami hobe njiino yimbe be njanjataako Alla si wonah seeda 142). [- Simoore Nisaa'i:142-]

Ina haanani goondindo accude ngaameele e maaynude banndu e joodaade, hombo haani yahde ngam gollude e dillude e soobaade e tiidnaade.

N 25: Janja nooneji tikkere ?

J - 1 - Tikkere yettaande: ndeen woni sabu Alla, si heefereebe e naafiqeebe kuñcii hurmo Alla Ceniido O.

2 - Tikkere ñinjaande: Ndeen woni wadoore aade wadde wollo haalde ko haanaani.

Safrude tikkere:

Salligaade,

Joodaade tawi ko a darinoodo, lelaade tawi ko a joodinoodo.

Jaggitade e wasiya Nelaado ina e duum" woto tikku".

Nde o tehrata fittaandu makko saanga tikkere e duñaade ko haanaani.

Moolaade e Alla e bone seydaane diddaado o.

Deyyude.

N 36 : Hol ko woni ñukkindaade ?

J : Duum woni huncude e wittude awraaji yimbe di be cuudata.

Ina jeya e mbaadiiji mum karmudi:

Yellitaade e awraaji yimbe ka cuudi mabbe.

- Hedaade neddo jeewte mabbe ko aldah e ganndal mabbe.

Alla toowdo o daali: (wotee ñukkondire). [- Simoore Hujuraati: 12-]

N 2 : Hol ko woni burtinde ? Hol ko woni dawre ? Hol ko woni teddungal ?

J- Burtinde: Woni nafqude jawdi do wonah nokku mum.

Mbeñdi mum ko dawre: duum woni jaggude mbaasa tottirde hakke hendi.

Celludo woni gondo e hakkunde, duum woni nde juuldo wonata dokko.

Alla Toowdo O daali: (E bee be sibe nafaqi be burtintah be ñakkintah be ngonata ko e hakkunde duum 67)-. - Simoore Al Furkaan 67).

N 28 Hol ko woni kulol reedu ? Hol ko woni jaabraagal ?

Kulol reedu woni: nde hulate ko haanaani huleede.

Hono hulde haalde goongo e yeddude ko boni.

Cusal woni: Arde e goongo, hono arde e dingiral wolde ngam duñcande islaam e juulŋe.

Nelaado yo jam e kisal won e mum, hombo wi'atno si homba ñaago: " Aan Alla miin de mbeda moolo e mah bone hulol reedu". Nelaado mo jam e kisal woni e mum maaki: " Goonjindoo cemmbindo buri moyyude e buri yideede ka Alla e goonjindoo lohdo, e kala moyyere". Ko Muslim habri mbo.

N 29: Janŋa yogo e konngi demngal karminaafi ?

J- Yeru hudde e yattaade.

- Hono wiide kaari "ko kullel" e yeru mum e konngudi.

- Wollo janŋaraade awraaji konngudi pankari bonŋi.

Nelaado yo o his hadii duum fof, o maaki: " Goonjindoo wonah juwoowo, wonah kuɗoowo, wonah pankaro wonah bondo deɓngal". Ko Tirmiji e Ibnu Habbaan kabri mbo.

N 30 : Janŋa sababuuji ballooji juuldo jikkoraade jikkuuji moyyi ?

J - 1 - Ñaagaade yo Alla yedma jikku moyyo O walluma e hembo.

2- Horde Alla tedduɗo O, e wonde hombo anndu ma hombo nanma hombo yiima.

3 - Siftorde baraaŋe jikku moyyo e wonde kombo sabaabu naatde aljanna.

4 - Siftorde battane jikku bonɗo e wonde kombo e sababuuji naatde yiite.

- 5 - Moyyude jikku ina fooda gilli Alla e gilli tagu makko o, e wonde bonde jikku ina adda tikkere Alla e tagu mum wonande joom jikku bonŋo.
- 6 - Janngude daartol Annabi e ñeemtinde mbo.
- 7 - Wondude e moyyube e reentaade bonŋe.

XXXXXXXX

Feccere ñaagule e Jikruuji:

N 1: Hol ko woni bural Jikru ?

- J - Annabi yo jam e kisal ngon e makko maaki: ' Yeru janŋatooŋo Alla e mbo janŋataaka Alla, wa'i kono maayŋo e guurŋo. Ko Bukaari habri mbo.
- Waŋi dŋm ko qiima nguurndam neŋŋo ko fotde ko o janŋato Alla Toowŋo O.

N 2 : Janŋa yogo e faayidaaji innude Alla ?

- J – 1- Hoŋum wona sabuya weluya Alla.
- 2 - Ina ridda seytaane.
- 3 - Ina reena juulŋo e boneeji.
- 4 - Juulŋo ina dañira dŋm njobdi e baraaje.

N 3 - Hombo jikru buri moyyude ?

- J - " Laa llaaha illallaahu"(alah dewateeda e goongo mbo wonah Alla). Ko Tirmiji e Ibnu Maaja habri mbo.

N 4 - Hol ko kaalata si a fini e dŋyngol ?

- J - Mi yettii Alla oon guurtinŋo amen caggal de o wari amen, ko e makko woni ummital". Ko ko hawra e mum.

N 5 - ko kaalata si a boorniima comcol am ?

- J - " mi yettii Alla oon koltinŋo mi ngol comcol o yedimi ngol ko aldah e feere ummaade e am wonah kadi cemmbe". Abu Daawuuda e Tirmiji e wobbe kabri mbo.

N 6 - ko kaalata si boori comcol ?

- J - " Bismillaahi". Ko Tirmiji habri mbo.

N 7 : Hol ko woni ŋaagunde boornaade comcol kesol ?

J - " Alla yettoode woodaniima aan holtanimi ngol, mbeɗa ŋaagama jam hengol e jam kongol feewnira, mbeɗa moolo ma e bone hengol e bone kongol feewnira". Ko Abu Daawuuda e Tirmiji habri mbo.

N 8 : Ko ŋaagatoda boorniido comcol kesol ?

j- Si a yi'i godɗo ina boorni comcol kesol ŋaagano mbo, mbi'a: " Yo ngol rappu Alla lomtina godngol". Ko Abu Daawuuda habri mbo.

N 9 : Haal ŋaagunde yaade dow wuro, ko nokku ka haaju humtate ?

J - " Aan Alla mbeɗa moolo e ma bone seyteneeki dewi e gori". Ko ko hawra e mum.

N 10 : Hol ko woni ŋaagunde yaltude ummaade dow wuro(taarorde) ?

J - " yaafuya ma". Ko Abu Daawuuda e Tirmiji habri mbo.

N 11 : Ko kaalata ko adi sallige ?

J- " Bismillaahi"(mi fuɗɗoriima Innde Alla). Ko Abu Daawuuda habri mbo.

N 13 : Hol ko kaalata caggal a gayni sallige ?

J - " mbeɗa seedo deweteedo e goongo alah si wonah Alla gooto tan o alah denndadiijo, mbeɗa seedo wonde Muhamadu ko maccuɗo makko ko nelaarɗo makko". Ko Muslim habri mbo.

N 13 : Ko woni ŋaagunde si aɗa yalta galle ?

J - " bismillaahi, mi wakkaliima e Alla, feere alah cemmbe alah si wonah e Alla". Ko Abu Daawuuda e Tirmiji habri mbo.

N 14 : Ko woni ŋaagunde saanga naatde galle ?

J - " ko e innde Alla min naatiri, ko e innde Alla min njaltiri, ko e Alla min mbakkali" refti o salmina yimbe galle makko". Ko Abu Daawuuda habri mbo.

15 : Ko woni ŋaagunde naatde misiide (juulirde) ?

J - " Alla udditanam dame yurmeende ma" ko musli habri mbo.

N 16 : Ko woni ŋaagunde yaltude e misiide ?

J - " Alla mbeɗa ŋaagama e buram Ma" ko Muslim habri mbo.

N 17 : Ko aade haalata si o nanii noddinaandu ?

J - Mi refoto ko noddinoowo o haalata ko si wonah e : " hayya ala assalaati e hayya ala al falaahi" do mbi'atmi ko " laa hawla wolaa quwwata illaa billaahi". Ko ko hawra e mum.

N 1 : Ko kaalata caggal noddinaandu ?

J - " a juulat e Annabi". Ko Muslim habri mbo. Mbi'a: " Alla joom ndu noddanda timmundu, e juulde darnaande, okku muhamadu jokkorgal e bural, ummin mbo e daraja jettaado mbo podandaa mbo o ". Al Bukaari.

Ñaagaŋa hakkunde noddinaandu e wuurnaa- ndu, ñaagunde mum ruttetaake.

N 1 : Ko ñaagoto-ɗaa subaka e kikiide ?

J - 1- Mi janggat aayatul kursiyyi: (Alla mbo alah deweteedo si wonah kaŋko guurdo dariido cay e ndeenka tagoore Mum mbo ŋoŋre wollo doyngol nanngatah woodaai mbo ko woni e kammuuji e ko woni e leydi, alah tefoowo ka makko si wonah mbo sakkiti hombo anndi ko woni yeeso mon e ko woni caggal mon be kumpittaako hay huunde e ganndal makko si wonah ko o wela, danŋi makko ki yaaji kammuuji e leydi o roŋkotah reendedi ko kaŋko woni toowdo tedduɗo 255). [Simoore Baqara: 255-] 2 - Mi jangga bismillaahi arrahmaani arrahiim. (Maaku ko kaŋko woni Alla gooto 1. Alla woni paandateedo 2 O jibinaani o jibinaaka 3. O alah hay pasa gooto 4. Laabi tati . En puɗɗariima e innde Alla joom yurmeende heewnde huɓtadinnde joom yurmeende heeriinde wonande goonɗinbe ñande darnga. (Mbeɗa moolo e joom Falaqi 1. E bone ko O tagi 2. E bone nifel jemma si ngel niɓɓadi 3. E bone guttooji e piɓle 4. E bone Haaside si o haasidiima 5) Laabi tati . En puɗɗariima e innde Alla joom yurmeende heewnde huɓtadinnde joom yurmeende heeriinde wonande goonɗinbe ñande darnga. (maaku mbeɗa moolo e jom yimbe1. Jeyɗo yimbe 2. Deweteedo yimbe 3. E bone cikki sikkinooyo birnatooɗi 4. Oon cikki cikkinooowo e nder becce yimbe 5. Ummaade e jinneeji e yimbe 6). Laabi tati. 3- " Aan Alla aan woni joom am alah deweteedo e goongo si wonah aan, A tagii kam komi maccuɗo ma, mbeɗa e aadi Ma e fodoore Ma ko kattando, mbeɗo moolo e Ma e bone ko mbaɗmi, mbeɗa ruttu ma neema ma e dow am, mbeɗa ruttu bakkatuuji am, yaafu mi, sabu alah jaafatooɗo bakkatuuji mbo wonah Aan. Ko Bukaari habri mbo.

N 20 : Hol ko mbi'ata saanga ɗaanayaade ?

J - " E innde ma Aan Alla maayat mi, nguurat mi" . Ko ko hawra e mum.

N 21 - Hol ko mbi'ata ko adii de ñaamata ?

J - " Bismillaahi ".

Si a yejjiti e arwannde mum wii:

" Bismillaahi e arwannde e sakket " Ko Abu Daawuuda e Tirmiji habri mbo.

N 22: Hol klo kaalata si a gasnii ñaamde ?

J - " Jettooje ngoodanii Alla ñammindo mi dum, O yedimi ndu, ko aldah e feere ummaa- de e am wonah semmbe" . Ko Abu Daawuuda e Ibnu Maaja kabri mbo.

N 23 : Hol ko woni du'aawu kodo wonande jom ñaamdu ?

J - " Alla barkinanbe ko njeɗɗaabe ko, yaafobe njurmodaabe". Ko Muslim habri mbo.

N 4 : Ko aade haalata si isli (iyli)?

J- " Jettooje ngoodanii Alla"

Yo siɗɗo makko wollo gondiijo makko wii: " yo Alla yurmo ma".

Si o wi'ii mbo noon: yo o wii: " Yo Alla feewnu mon o moyyina alhaaliiji mon". Ko Bukaari habri mbo.

N 25: Hol ko kaalaata si hada ummo e jonnde" ñaagunde kaffaara jonnde ?

J - " Senaare woodaniima Aan Alla e jettooje Ma, mbeda seedo alah deweteedo mbo wonah Aan, mbelda yaafna Ma mbeda rutto e ma". Ko Abu Daawuuda e Tirmiji e wobbe.

N 36: Hol ko woni ñaagunde baɗɗagol ?

J- Bismillaahi, jettooje ngoodanii Alla (sena- re woodanii oon eeltanda amen dum min ngonaana hattanbe, 13 minen de ko joomi amen min nduttoto14)? " jettooje ngoodani Alla, jettooje ngoodani Alla, jettooje ngoodani Alla, Allaahu akbar, Allahu akbar, Allaahu akbar, senaare woodaniima mi tooñi hoore am yaafomi: sabu alah jaafatooɗo bakkatuuji mbo wonah Aan". Ko Abu Daawuuda e Tirmiji habri mbo.

N é : janɗa ñaagude ɗatngal ?

J - Allaahu akbar, Allahu akbar, Allaahu akbar (senaare woodani oon eeltanda amen dum min ngonaana hattanbe dum13 Minen de ko joomi amen min nduttoto 14), Aan Alla emin toro ma e ɗatngal amen ngal moyyere e kulol e gollirde ko welat ma,

Aan Alla newnan amen datngal amen ngal, sowan amen goddol maggal, Aan Alla ko aan woni gondiijo e datngal, e lomtiido e koreeji, Aan Alla mbeŋa min mooli ma e cadeele datngal, e bonde ŋari ndaarande, e bonde ruttorde ka jawdi e koreeji".

Si o ruttiima o haaladi, o beyda:

" Ko min ruttotoobe, tuuboobe, rewoobe, joomi amen yettoobe" Ko Muslim habri mbo.

N 28: Hol ko datniido du'anto ñiibdo ?

J- " mbeŋa resnda mon Alla mbo desnde Makko majjata". Ko Ahmadu e Ibnu Maja habri mbo.

N 2 : Hombo du'aawu ñiibdo du'anato datniido ?

J- " Mbeŋa resnda Alla diine ma, e hoolaare ma, e gasnirde golle ma" Ko Ahmadu e Tirmiji kabri mbo.

N30: Hol ko woni ñaagunde jeere ?

J-" Alah deweteedo e goongo si wonah Alla denndadiijo alanaa mbo, laamu woodanii mbo, jettooje ngoodanii mbo, guurnoowo baroowo, ko o guurdo mbo maayatah, jam woni ko e junngo makko, ko o kattando kala huunde". Ko Tirmiji e Ibnu Maaja habri mbo.

N3: Janŋa ñaagunde saanga tikkere ?

J- " mbeŋa moolo e Alla e bone seydaane diddaado e yurmeende" Ko ko hawra e mum .

N 32: Hol ko mbi'ata wonande badando ma moyŋere?.

J- " yo Alla yobma moyyere". Ko Tirmiji habri mbo.

N33: Honde ñaagunde ñaagotoda si hiitaama mbaŋfanteeri ma?

J- " Bismillaahi" Ko Abu Daawuuda habri mbo.

N34: Hol ko kaalata si a hebi ko welat ma ?

J- " jettooje ngoodani Alla mbo moyyi timmata e neema makko" Ko Haakim habri mbo e wobbe.

N35: Ko kaalata si ko ngañda hebiima ?

J-" mi yettii Alla e kala ngonko" Sahiih Bukaari .

N36: Hona woni mbaadi salminde e mbaadi duttugol salminaandu ?

J- Juuldo ina wi'a:" yo kisal e yurmeende Alla e barke Alla won e mon"

Musiddo makko rutta mbo: " yo kisal e yurmeende Alla e barke Alla won e mon" E nder deftere Tirmiji e Abu Daawuuda e wobbe

N3 : Hoko woni ñaagunde saanga tellaade tobo ?

J- " Aan Alla tobo nafaowo" Al Bukaari.

N38: Honde woni ñaagunde caggal tellaade tobo ?

J- " min tobaama e bural Alla e yurmeende Mum" Bukaari e Muslim .

3 : Jaŋta ñaagunde henndu ?

J- " Aan Alla emin ñaagima moyyere mayru emin moolo e Ma bone mayru" Abu Daawuuda e Ibnu Maaja.

N40 Jaŋta ñaagunde nande rigaango ?

J- " Senaande woodani Mbo rigaango subhinto e yettude Mbo e malaykaaji ngam hulde Mbo" Muwada Maalik .

N1: Honde woni ñaagunde si a yi'i jaribaado ?

J- " mi yetti Alla okkudo mi aafiya e ko jaribada ko, O burni mi ko heewi e ko tagi ko burnugol" Ko Tirmiji habri mbo.

N42: Ñaagunde kuldo nde o hebata huunde e yitere makko ?

J- Ari e nder hadiis: " si gooto e mon yi'i e sidfo mum wollo e hoore mum, wollo e jawdi mum ko o haawa, yo ñaagano mbo barke sabu yitere ko goongo" Ko Ahmadu e Ibnu Maaja e wodobbe kabri mbo.

N43: Hono njuuldata e Annabi yo kisal won e makko ?

J-"Aan Alla juul e muhamadu e koreeji muhamadu, hono no njuulduda e Ibraahiima, e koreeji ibraahiima, tigi tigi ko a Jetteteedo teddufo, Aan Alla barkin Muhamadu e koreeji Muhamadu, hono no mbarkanirfa ibraahiima e koreeji ibraahiima tigi tigi ko A jetteteedo teddufo" Ko ko hawra e mum.

XXXXXXXXXX.

Feccere kafaade.**N1: Hode ngoni pawaade joy de ?**

Jaabawol-

- 1- Ko waddii .
- 2- Ko yida.
- 3- Ko harmi.
- 4- Ko aña.
- 5- Ko dagi.

N 2: Fir dee ñaawooje joy ?

Jaabawol-

- 1- Ko waddi hono juuldeele joy, e hoorde lewru koorko e diggande jiknaabe,
 - Ko waddi golludo dum hebat baraaje goppudo dum lefte.
- 2 - Ko yida: Woni hono sunnaaji rawaatib, e ummanaade darde jemma, e ñamminde ñaamdu e salminde, ina innire sunna wollo ko yida.
 - Ko yida badfo dum heba baraaje goppudo dum lebtetaake.

Leyyannde himmunde :

Ina haanani juulfo si o nanii wonde nde huunde ko sunno wollo ko yida o yaawno o wada dum, e ñeemtinde Annabi.

- 3 - Ko harmina: Hono yarde sanngara e aayaade jiknaabe e tayde endameeje.
 - Ko harmina ina barje goppudo dum badfa dum ina lefte.
- 4 - Ko aña : Hono tottirde wollo hebbaraade junngo nana.
 - Ko aña goppudo dum ina barje golludo dum lebtetaake.
- 5 - Ko dagi: Hono ñaamde pomeere e yarde attaay, dum ina innire:
 - Al Mubaahu badfa dum barjetaake goppudo dum lebtetaake.

N 3 - Hol ko wonoi ñaawoore njeeygu e gollondire ?

J - Woni asli e kala njeeyguuji e gollondire ko dagaade tawi wonah yogo e nooneji dī Alla harmini.

Alla Toowdo O daali: (Alla dagni njeeygu O harmini riba) [Simoore Baqara: 2 5-]

N4: Janŋa yogo e nooneji gollondire e njeeyguuji karminaadi ?

Jaabawol-

1- Tppude, ina heen: Suudde ayiiba e ko yeeyete ko.

Ittaama Abu Hurayrata, wonde Nelaado wirtiima jooŋel ñaamde, o naatni junngo makko e hende, pedeeli makko dī leppi, o maaki: (Hol ko dūm woni aan joom ñaamdu ?) o wii : Kammu hebi dūm aan Nelaado Alla, O maaki: " Hol ko hadna ma dūm waɗde e dow ñaamde he ngam yimbe be njiya dūm ? kala puuntudo amen jeyaako e am" Ko Muslim habri mbo.

2- Riba: Ina heen nde tottatmi aade ñamaande ujunere o rutta ujunnaaji did.

Beydude nde woni riba karminaado.

Alla Toowdo O daali: (Alla dagni njeeygu O harmini riba) [Simoore Baqara: 2 5-]

3- Koomte e majjere: Hono de njeeyatmaami birdam gondam e yeecre dammuwol, wollo liyyi e nder ndiyam dīmi awaani.

Ari e hadiis:(hadde Nelaado yeeyde koomte). Ko Muslim habri mbo.

N5: Janŋa yogo e neemaaji Alla e dow ma ?

J-1- Neema islaam, e wonde a jeyaako e yimbe keefeeru.

2- Neema sunna, e wonde a jeyaako e yimbe bida.

3- Neema cellal e aafiya, nande e njiide e yaadu e ko wonah dūum.

4- Neema yardu e ñaamdu e boornaade.

Neemaaji Alla e men ina keewi limataako tonngotaako.

Alla Toowdo O daali: (Si on limtii neemaaji Alla on tonngataadi pellet Alla ko jaafatoodo jurmotoodo 18) [Simoore Nahli : 18]

N 6: Hol ko waddii e men e dii neemaaji? Hono njettirten di ?

J- Ko waddii: Woni yettude di duum woni mantude Alla e yettirde Mbo demngal e hollude wonde woodanii Mbo bural kanko tan, e huutaraade di neemaaji ko welata Alla, wonah woopde Mbo.

N - Hol ko woni juulfee(feetuuj) juulbe ?

J- Juulde koorko e juulde taaske.

- Hono na ardi e hadiis Anas, o wii: Nelaado ari Madiina hobe njogii balde didi hobe piya e hede, O wii: " Hol ko woni dii ñaldi ? Be mbii: Min pijatna e hedi e saanga majjiyankoobe, Nelaado maaki: " Pellet Alla wostaniima mon ko buridi moyyude, ñalnde taaske e ñalnde juulde koorko" Ko Abu Daawuuda habri mbo.

Ko wonah de juulfeele dide ko bida.

N8: Hodi lebbi buri moyyude ?

J- Lewru Koorko.

N - Hodi ñaldi buri moyyude?

J - Ñalnde aljuma.

N 10 - Hombo ñalawma buri moyyude e hitaande ?

J - Ñalnde Arafa.

N 11: Hombo jemmo buri moyyude e hitaande he ?

J - Leylatu Qadri.

N 11: Hol ko waddima si a yi'ii debbo janinke ?

J- Waddi ma ko meernude ndaarde; Alla daali: (maakan goonjinbe be yo be meernu ndaarde mabbe) [Suuratu Annuuri: 30].

N 13 : Hobe ngoni aÑbe neddo ?

1 - Fittaandu yamiratndu bonannde: duum woni nde o rewata ko fittaandu mum yamiri dum e belaade makko goopol Alla, Alla daali: (pellet fittaandu ko yamirooru bonannde tawi wonah mbo Alla yurmii pellet Joom am ko jaafatoodo ko jurmotoodo) -[Simoore Yuusuf: 53-]. 2 - Seydaane: Ko kamba woni gaña neddo faandaare hembo ko majjinde aade mbo sikki sikkina mbo e bonnannde mbo

naatna aade yiite, Alla daali: (woto rew taabe seydaane pellet ko o gaña banngudo) [-Simoore Baqara: aaya 168-] 3- Wondiibe bonbe: Been hirjinoobe e bone, be palo moyyere, Alla daali: (Sehilaabe ñande heen yogo e mabbe ko gaña yogo goddo o si wonah hulbe Alla be) [Simoore Jukhrufi : 6]

N 14: Hol ko woni tuubde ?

J - Tuubde woni: Accude goopol Alla faade e doftaare makko, Alla daali: (Pellet komi jaafatoodo wonande oon tuubdo o goonđini o golli ko moyyi refti o feewi) [Simoore Daaha: 82-]

N1: E ko woni sardeeji tuubgol cellungol ?

- J 1 - Doofaade e bakkaat.
- 2 - Nimsude ko yawti ko.
- 3- Fellitde waasde ruttaade e bakkaat
- 4 - Ruttude hakkeeji e tooñanngeeji faade e joom mum en .

Alla Toowdo O daali: (E been be sibe mbaadi panjare wollo be tooñi ko'e mabbe be ciftoro Alla be njaafno bakkatuuji mabbe alah jaafatoodo bakkatuuji si wonah Alla doon dobe ndoonaaki kobe ngolluno ko tawa hobe nganndi) [-Simoore Aali Imraana: 1356]

N 16- Ko woni maana juulde e Annabi ?

J- Duum woni nde ñaagotoda Alla mantude Annabi ka batirde toownde nde.

N1 : Hol ko woni maana Subhaanallaahi ?

j- Duum woni seninde Alla e kala ustaare e kala ayiiba e bonannde.

N 1: Ko maana alhamdu lillaahi ?

J- Duum woni mantude Alla, e sifaraade Mbo kala timmal.

N 1 : Ko woni maana Allaahu akbar ?

J - Duum woni ko Alla buri mawnude kala huunde O buri teddude kala huunde.

N 20 - Hol ko woni maana Laa hawla wolaa Quwwata ?

J - Woni maana mum ko jiyaado waylataako ummaade e alhaali faade e goddo o alah sembe kadi si wonah ummaade e Alla.

N 21 - Hol ko maana Astagfirullaaha ?

J Duum woni dabbude jiyaado e Joom makko momtande mbo bakkatuuji makko O suura ayibbaaji makko.

xxxxxx

Timmoode.

E sakket:

Dum ko **naamne** de baabiraabe kaani firtande, be **pillanoo de** sukaabe makko haa be mawnida e haala selluko e golle e fiɓnde sellunde, nehrude nih buri himmude e ñam-minde sukaabe be e holtinde be, Ceniido O daali: (Eehey mon goonɗinbe, ndeene pittaali mon e koreeji mon e yiite, nge kubɓam mum woni yimbe e kaaye, ina e dow maggol malaykaaji tekkudi cattudi di ngoopatah ko Alla yamaridi hodi ngolla kodi njamira 6) [Simoore Tahriim: aaya 6]. Nelaado maaki: " Gorko ko gaynaako yimbe galle makko, ko kanko woni naabnitteedo ngaynaaka makko, debbo ko gaynaako suudu joom galle makko ko kanko woni naabnitteedo be" Ko Bukaari e Muslim kabri mbo.

Yo Alla juul e kiliifa(kohowo men men Muhamadu e koreeji makko e yimbe galle makko fof,

المحتويات |

FUDDORDE	3
FECCERE FIBNDE	5
FECCERE: FIQHU	15
FECCERE DAARTOL NELAADO	30
FECCERE TAFSIIR	35
FECCERE HADIIS :.....	46
FECCERE NEHDIIJI ISLAAM :	52
FECCERE JIKKUUI :.....	62
FECCERE ŅAAGULE E JIKRUUI :.....	71
FECCERE KADAADĒ	77
TIMMOODE	81